

Medlemmer af Folketinget Kim Behnke (FP), Tom Behnke (FP), Aage Brusgaard (FP), Niels Højland (FP), Kirsten Jacobsen (FP) og Annette Just (FP) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykket nr. 77 vedrørende DSB Rederi A/S tilbage fra Finansudvalget. (Beslutningsforslag nr. B 70).

Medlemmer af Folketinget Villy Søvnald (SF), Anne Baastrup (SF) og Steen Gade (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en socialreformkommission. (Beslutningsforslag nr. B 71).

Medlemmer af Folketinget Keld Albrechtsen (EL) og Anne Baastrup (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om indlevering af Danmarks rapporter til FN's Menneskerettighedskommission. (Beslutningsforslag nr. B 72).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 29:

Forespørgsel til miljø- og energiministeren [om at mindske det kemiske tryk på natur og mennesker].

Af Steen Gade (SF) m.fl. (alle partier). (Forespørgslen anmeldt 26/11 96).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 20:

Forespørgsel til undervisningsministeren: »Hvad er regeringens planer for at sikre en ordentlig kvalitet af undervisning og indlæring i folkeskolen?«

Af Hans Peter Baadsgaard (S), Hanne Severinsen (V), Frank Dahlgaard (KF), Anne Baastrup (SF), Elsebeth Gerner Nielsen (RV), Jan Køpke Christensen (FP), Bruno Jerup (EL), Addi Andersen (CD) og Ole Donner (DF). (Forespørgslen anmeldt 31/10 96. Fremme af forespørgslen vedtaget 7/11 96).

Formanden:

Jeg skal allerede nu meddele, at afstemning om eventuelle motiverede dagsordener udsættes til tirsdag den 3. december 1996.

Begrundelse

Hans Peter Baadsgaard (S):

Folkeskoleloven fra 1993 er nu i kraft på 3. år, et stort projekt, der er ved at blive kørt ind i folkeskolens daglige arbejde. Det har også bidraget til den livlige debat, der har været i offentligheden, som mange deltager i, og på denne baggrund har Folketingets partier ønsket en debat her i Folketinget.

Kvaliteten i folkeskolen har jo været særlig fremhævet i den debat, der har været, og derfor ser vi frem til at høre undervisningsministerens besvarelse af den stillede forespørgsel.

Besvarelse

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg vil gerne indledningsvis takke alle Folketingets partier for denne anledning til at få en drøftelse af folkeskolens forhold, af folkeskolens udvikling også set ud fra et kvalitetsaspekt.

For en undervisningsminister er det naturligtvis en hjertesag, at undervisningen i skolen har en høj kvalitet, og at alle børn får det optimale udbytte af deres skoleliv både fagligt og personligt. Dermed er det også nødvendigt, at skolens indhold hele tiden sættes til debat. Undervisning og uddannelse må til stadighed forholde sig til ændringer i samfundslivet; børnene ændrer sig, forældrene ændrer sig, skolens opgaver og indhold ændrer sig, og forventningerne til skolen ændrer sig tilsvarende.

Da Folketinget med et bredt flertal vedtog den nuværende lov i 1993, var vi fremsynede. Vi vedtog en lov med en indbygget fremtidssikring. Loven knæsatte nogle udviklingstendenser, som var begyndt at sætte sig spor i det samlede skolebillede, samtidig med at de rakte fremad. Jeg tænker her f.eks. på faglig undervisning vekslende med tværgående emner og problemstillinger og projektarbejdsformen som et undervisningsmønster, der fra de videregående uddannelser har bredt sig til folkeskolen.

Arbejdet med integrering af edb i alle skolens fag og skolebiblioteket som skolens pædagogiske servicecenter er også udviklingstendenser, der er opstået under den gamle lov og nu videreføres i forstærket form under den nye. Med lovens ikrafttræden blev der skabt mål og rammer for folkeskolen, der på den ene side rækker tilbage og bevarer og styrker værdifulde sider af dansk skoletradition – det er samarbejdet med forældrene, klasselærersystemet og klassen som grundlag for undervisningens fællesskab – og på den anden side rækker de fremad, idet der er skabt plads til, at skolerne udvikler sig i overensstemmelse med nye krav og vilkår på både lokalt, kommunalt og nationalt plan, ja, såmænd også på det globale plan.

Så der er sket, og der vil ske stadig store ændringer inden for skolens samlede virksomhed. Folkeskolen er ikke, hvad den var, heldigvis, siger nogle, desværre, siger andre. Det vigtigste er dog, hvordan vi kan gøre skolen stadig bedre.

I det følgende vil jeg redegøre for nogle af de initiativer, igangværende og planlagte, som jeg har taget og vil tage for at sikre og udvikle kvaliteten i indholdet i folkeskolen.

Formålene for folkeskolens fag er i forlængelse af lovens vedtagelse blevet opdateret og reformuleret. Som en nyskabelse er der for alle skolens fag fastsat centrale kundskabs- og færdighedsområder, som lærerne er forpligtede over for. Disse områder står selvfølgelig øverst på dagsordenen for den informations- og rådgivningsvirksomhed, som ministeriets fagkonsulenter udøver. Gennem skolebesøg, udviklingsarbejder, konferencer, seminarer og meget mere danner de sig et indtryk af, hvordan undervisningen i de enkelte fag praktiseres og diskuteres rundt om i landet.

Et dybere kendskab til enkelte fag kan også være nødvendigt, og som et eksempel vil jeg nævne den undersøgelse, som jeg har fået sat i værk vedrørende faget naturteknik. Dette fag er

et nyt fag i den obligatoriske fagrække, og det blev indført for at styrke den naturfaglige dimension i folkeskolens undervisning. Faget har fået sin udformning og placering i skolen på basis af forudgående udviklingsarbejder. Hensigten har været at skabe et fag, der styrker naturfaglige tankegange og arbejdsmetoder og sætter disse fagområder i relation til humanistiske og samfundsfaglige indfaldsvinkler allerede på et tidligt tidspunkt i børnenes skoleforløb.

Et afgørende spørgsmål er imidlertid, om vi opnår det, vi vil. Virker det, får børnene noget ud af det, lærer de noget, der er betydningsfuldt og væsentligt? Hvilke lærerprofiler, hvilke arbejdsformer, hvilket indhold skal udvikles og støttes? Hvilke barrierer, hvilke muligheder er der? Disse spørgsmål og mange flere om naturteknik indgår i et spørgeskema, der er blevet sendt til 10 pct. af landets folkeskoler. I undersøgelsens anden del vil udvalgte lærere blive interviewet mere dybtgående.

Når undersøgelsens konklusioner foreligger, vil jeg tage initiativer af forskellig art, der kan støtte undervisningen både forskningsmæssigt og i den daglige undervisning. På denne måde vil fagets identitet og kvalitet blive udviklet i et samspil mellem de centrale bestemmelser og den undervisning, der finder sted lokalt.

Et andet aspekt, der har fået særlig vægt i den nye lov, er hele evalueringsaspektet. Den løbende interne evaluering skal gennemlyse hele skolens virksomhed, og ikke mindst herigennem vil kvalitetsdimensionen blive langt mere synlig, end den har været tidligere, for det er jo noget relativt nyt, at skolen skal målsætte, begrunde og forklare sin virksomhed over for sig selv, over for elever, for forældre, for lokalsamfundet og for politikere. Det er sket, i takt med at skolens monopol som videns- og kulturformidler efterhånden er blevet mindsket. Det medfører, at der i langt højere grad end tidligere bliver sat spørgsmålstejn ved skolens virksomhed, og der bliver udtrykt modsatrettede krav og forventninger både inden for og uden for skolens verden.

Spørgsmålene skal besvares, krav og forventninger skal debatteres. Det er naturligtvis skolens opgave at opfylde de krav og forventninger, der er rimelige og gennemførlige. Det forudsætter imidlertid, at målsætning og evaluering på alle niveauer skal være en integreret del af skolens virksomhed, og jeg må medgive, at det er noget, som mange lærere og mange skoleledere og mange kommuner stadig står famlende over for.

Det er som nævnt et relativt nyt område. Redskaberne er utilstrækkelige, eller også mangler de helt. Derfor har jeg igangsat et omfattende kvalitetsudviklingsprojekt, der på den ene side skal afdække danskerne forventninger og holdninger til folkeskolen, på den anden side skal der udvikles metoder og værktøjer til, at skolerne kan fastsætte mål og planlægge og gennemføre handlingerne, sådan at det kan føre mod målene, og efterfølgende skal det kunne konstateres og dokumenteres, om målene er nået eller ej.

Jeg lægger desuden vægt på, at metoderne skal rette sig mod de fire niveauer i folkeskolen: klasseniveaue, skoleniveaue, det kommunale niveau og det nationale niveau.

Jeg vil gerne slå fast, at min dagsorden med hensyn til evaluering på det nationale niveau er at fastholde den fælles folkeskole, der foruden det lokale særpræg også har et nationalt særpræg, som er umiddelbart genkendeligt. Jeg vil samtidig understrege, at jeg anerkender den udstrakte grad af pædagogisk selvforvaltning, som loven giver muligheder for. Vi skal selvfølgelig både fra centralt hold og fra lokalt hold være med til at støtte og forbedre den danske folkeskole.

Der har i de sidste par år og nu her for ganske nylig været en del tumult, kan man vel godt sige, om vores deltagelse i internationale undersøgelser om elevernes færdigheder inden for henholdsvis læsning og matematik og naturfag. Tumult, ja, men man lærer meget af at blive set over skulderen. Det har den danske folkeskole gavn af. Vi vil fortsat kunne lære af det, og skolen vil fortsat kunne høste glæde af det. Jeg har imidlertid også under overvejelse at igangsætte undersøgelser, der er i overensstemmelse med den pædagogik, det børnesyn, det skolesyn og det læringssyn, som folkeskoleloven er udtryk for.

Det er flere gange blevet hævdet, og det er jeg enig i, at undersøgelser som f.eks. den internationale læseundersøgelse ikke måler det, som den danske skole også er forpligtet over for, og som i øvrigt står klart formuleret i folkeskolens formålsparagraf. Det drejer sig bl.a. om hos den enkelte elev at udvikle fantasi, lyst til at lære, selvtillid og handlekraft. Det skal vægtes lige så højt og ses i sammenhæng med tilegnelsen af kundskaber og færdigheder.

Det er alene kundskaberne og færdighederne, de internationale undersøgelser har forholdt sig til. Lysten og selvtilliden er imidlertid lige så

vigtige ifølge formålsparagraffen, og den formålsparagraf har der ikke været og er der mig bekendt ingen uenighed om. Skolen skal evalueres, så lad det også være på den danske skoles præmisser. Det kan nationale evalueringer bruges til.

Folkeskolen er en kommunal opgave og et kommunalt ansvar. Mange kommuner har i disse år sat evaluering på dagsordenen og stiller krav om virksomhedsplaner, handlingsplaner og lignende. Med kvalitetsudviklingsprojektet kan vi støtte kommunerne i dette arbejde ved at få udviklet supplerende evalueringsredskaber til brug for det kommunale niveau. Det vil på den måde kunne være en håndsrækning til de kommunale politikere og forvaltninger, så de beslutninger, der træffes i kommunalbestyrelsen om det kommunale skolevæsen, sker på et grundlag, der er så kvalificeret som muligt.

Jeg håber snart at kunne fremsætte et lovforslag, der skal justere bestemmelserne vedrørende skolebestyrelserne. En af justeringerne vil kunne få betydning for det kommunale beslutningsgrundlag i de kommuner, der ikke har et formaliseret samarbejde med og mellem skolerne i form af et fælles rådgivende organ. For at sikre dialogen forpligtes kommunerne til hver især at etablere et fælles forum til drøftelse af det lokale skolevæsens vilkår og udvikling. Også her vil kvalitetsprojektets evalueringsredskaber og metoder kunne medvirke til, at grundlaget for dialogen kvalificeres.

Det vigtigste og det mest synlige i den danske folkeskole er selvfølgelig, hvad der sker på den enkelte skole i den enkelte klasse med det enkelte barn. Det er dér, kvaliteten skal realiseres.

Hver skole har i dag et betydeligt frirum til forvalte, og derfor er skolelederen mere end nogen sinde blevet en nøglefigur på den enkelte skole.

Jeg vil gå så vidt som til at hævde, at en skoles kvalitet meget langt står og falder med, om skolelederen udfylder og får mulighed for at udfylde sin plads. Samarbejdet på hver skole skal i dag være præget af visionær tænkning, debat og handling.

Vi kan ikke uden videre blot fremskrive skolen og dens indhold. Vi må vænne os til, at det vil være forandringen, der er det normale, og det er skolelederen, der har opgaven som strateg og katalysator for samarbejdet om den fortsatte udviklings- og forandringsproces, og derfor vil jeg følge en af Folkeskolerådets anbefal-

linger til mig og gøre skoleledelse til et af de kommende indsatsområder.

Folkeskolerådet har også anbefalet, at der arbejdes med udvikling af skolernes organisation og struktur. Også dette råd vil jeg følge.

Det er mit indtryk, at de muligheder, der faktisk er for varieret planlægning, langt fra bliver udnyttet på landets skoler. Skoleårets planlægning foregår de fleste steder stadig væk inden for de traditionelle rammer med samme klasse, samme skema, samme fag, samme lektionslængde og samme lærer i størstedelen af skoleåret, og desværre – må jeg sige – benyttes muligheden for vekslende holddannelser slet ikke i tilstrækkeligt omfang endnu.

Vi må gøre op med den traditionelle planlægning. En del skoler eksperimenterer med stor succes med nye samarbejdsformer og planlægningsmodeller. Ved at gøre dette til et indsatsområde vil jeg opfordre mange flere skoler til at komme i gang med en langt mere fleksibel planlægning og dermed en bedre udnyttelse og tilrettelæggelse af børnenes skoletid.

Optimal udnyttelse af tiden er én side af undervisningen. Gedigne undervisningsmidler er en anden. I sig selv er undervisningsmidlerne ganske vist ingen garant for en god undervisning, men at de er tidssvarende betyder unægtelig meget.

Bogen som kilde til information og viden har i dag fået et supplement. Informationsteknologi åbner for nye måder at arbejde på og nye måder at behandle information på, som børn og unge skal kvalificeres til lige fra skolestarten. Men desværre halter undervisningsmidlerne bagefter. Grundene til det er mange, og dem skal jeg så ikke komme ind på ved denne lejlighed.

Undervisningsmidler, der lever op til de traditionelle faglige og metodiske krav, samtidig med at de integrerer informationsteknologien og andre elektroniske billed- og informationsmedier, kan medvirke til, at intentionerne i folkeskoleloven opfyldes f.eks. ved at forøge elevernes muligheder for at fordybe sig, tilgodese den enkelte elevs særlige forudsætninger og udviklingstrin, forøge elevernes muligheder for fælles udforskning, samarbejde og samtale om undervisningens indhold og udvikle kvalifikationer, som eleverne har brug for, og som efterspørges i det omgivende samfund.

Derfor har jeg et projekt under overvejelse, hvor ministeriet i tæt samarbejde med producenter af undervisningsmidler på det danske marked vil arbejde på at få udviklet og udgivet

mere tidssvarende undervisningsmidler, hvor bogen og de elektroniske medier støtter og supplerer hinanden. Også ved hjælp af undervisningsmidlerne skal vi arbejde på at videreudvikle en folkeskole, der er præget af kvalitet.

Der skal naturligvis være de bedst muligt betingelser for undervisning, fordybelse og dygtiggørelse for skolens elever. Det kræver et vist mål af arbejdsro og arbejdsdisciplin.

Folketinget har rettet opmærksomheden mod de elever, der forstyrrer undervisningen for sig selv og for andre. Min grundholdning er, at skolen skal kunne rumme disse børn. Det vil først og fremmest kunne gøres ved at arbejde på, at børneres opførelse og holdning til skolens arbejdsform ændres i positiv retning.

Vi skal selvfølgelig stille krav til børnene og til de unge om en acceptabel adfærd. Vi må også fra skolens side være rede til at ændre praksis dér, hvor det er rimeligt og muligt for at komme disse børn i møde. Det kan ikke forhindres, at nogle af børnene og de unge skal modtage et tilbud via det sociale system, men antallet skal være så lavt som muligt.

For tiden arbejder vi på en nøjere afdækning og beskrivelse af problemets omfang og indhold. Herefter vil jeg sætte initiativer i gang, der skal udgøre en mere målrettet strategi for at sikre de bedste betingelser for undervisning og læring i folkeskolen. Det er min hensigt at inddrage alle skolens parter i dette arbejde. Hvad de såkaldt urolige elever angår, så kan skolens medarbejdere ikke alene løse opgaven. Eleverne selv og deres forældre må medvirke.

Som en sidste kvalitetsparameter i dette svar vil jeg komme ind på læreruddannelsen. At lærerne har en tidssvarende og opdateret uddannelse er af afgørende betydning også for undervisningens kvalitet. Den eksisterende læreruddannelse er fra 1992. Ændringerne fra den tidligere læreruddannelse fra 1966 er i den gældende læreruddannelse imidlertid få og små. Allerede nu står det klart, at læreruddannelsesindhold må bringes i større overensstemmelse med skolelovens indhold.

Kravet om faglig undervisning vekslende med tværgående emner og problemstillinger, projektarbejde og undervisningsdifferentiering forudsætter, at lærerne har en solid og grundig viden og et fagligt overblik på linjefagsniveau inden for flere fag, end det er tilfældet i dag. Vi må desuden tage konsekvensen af, at langt de fleste lærere bliver klasse- og dansklærere, og derfor indgår det i overvejelserne, at danskfaget

på linjefagsniveau skal være et obligatorisk fag for alle.

Vi er i gang med en drøftelse af denne gennemgribende ændring af læreruddannelsen, der vægter den faglige fordybelse frem for den faglige bredde. Det danske særkende, enhedslæreren, dvs. faglæreren, der inden for sit faglige område er rettet mod hele folkeskolens undervisningsforløb, mener jeg ikke der skal røres ved.

Princippet om undervisningsdifferentiering forudsætter et grundigt kendskab til den enkelte elevs forudsætninger, potentialer og hele læringsstil. Den faglige enhedslæreruddannelse har den bedste forudsætning for at leve op til dette princip. Men det er en debat, som vi i de politiske partier netop er i gang med.

Debatten om skolen, om skolens kvalitet og om skolens virksomhed er nødvendig og vigtig. Folkeskolen er for alle, derfor er den vort fælles anliggende og vort fælles ansvar. Det er det, der må være grundlaget for debatten. Det skal ikke være enkeltsager eller hovsaløsninger, der præger de beslutninger, der tages i forhold til folkeskolen.

Det er godt, at forventningerne og visionerne formuleres og diskuteres, men det skal ske ud fra et dobbelt kvalitetsperspektiv. Det langsigtede perspektiv har med den enkeltes hele liv at gøre, og det har også at gøre med et demokratisk samfunds behov for at styrke konkurrenceevnen inden for produktion, uddannelse og forskning.

Men der er også et andet perspektiv, som vi ikke må glemme. Det er det perspektiv, der både har relation til skolen som en del af det lokale samfund, den er omgivet af, og skolen som rammen om et trygt og udviklende og meningsfuldt fællesskab for børn og unge.

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg vil først sige tak til undervisningsministeren for en god og fyldig redegørelse. Det var jo en lang opremsning af – det var i positiv forstand – gode initiativer, der tages fra Undervisningsministeriets side, og jeg synes, det virker betryggende, at vi, når vi nu har sat så stort et projekt i gang, som folkeskoleloven er, så kan konstatere, at man følger det op med mange initiativer og følger udviklingen nøje fra Undervisningsministeriets side.

Folkeskolen er en af samfundets mest betydningsfulde institutioner, ja, måske den betydningsfuldste. Derfor finder jeg det også både

rimeligt og forhåbentlig også nyttigt, at vi her i Folketinget får lejlighed til at debattere folkeskolen med passende mellemrum.

I Socialdemokratiet har vi altid været og er fortsat meget optaget af, at vi har en god folkeskole. Vi ønsker kvalitet i undervisningen, og vi ønsker selvfølgelig også, at indlæringen er optimal i henhold til de læseplaner, der er udarbejdet. Selvfølgelig skal børnene lære at tilegne sig viden og kundskaber og færdigheder, som det nu står i folkeskoleloven.

Vi vedstår os i Socialdemokratiet fuldt ud den nye folkeskolelov, som er vedtaget bredt her i Folketinget. Det er en god lov, og det er der heldigvis enighed om i brede kredse i det danske samfund. Socialdemokratiet ønsker en folkeskole for alle. Det er værdifuldt for et samfund, at der i det mindste er ét sted, vi har fælles oplevelse og et fælles udgangspunkt. Det ville være en ulykke for vor skole og vort samfund, hvis folkeskolen blev udmarvet ved, at flere og flere forældre og måske de mest ressourcestærke vælger privatskolen i stedet.

Hvad forstås der nu ved kvalitet i folkeskolen? Når man lytter til den offentlige debat om folkeskolen, kan man godt få det indtryk, at kvalitet i folkeskolen alene består i at give eleverne færdigheder. Undertiden får man indtryk af, at Venstre nærmest har kognitivet ned til et spørgsmål om en færdighedsprøve i 9. klasse i matematik.

Jeg vil gerne gentage: Selvfølgelig skal eleverne lære både at regne og læse. Men vi har i Socialdemokratiet langt større ambitioner med folkeskolen. Folkeskolelovens formålsparagraf taler ud over kundskaber og færdigheder også om arbejdsmetoder, udtryksformer, personlig udvikling, virkelyst, erkendelse og lyst til at lære bare for at tage nogle eksempler på ting fra formålsparagraffen.

Der tales om forberedelse til medbestemmelse, medansvar og rettigheder og pligter, og som det fremgår af skolens formålsparagraf, er formålet altså langt bredere end indlæring af færdigheder og kundskaber. Jeg har da også ofte hørt også i erhvervskredse, at man gerne vil have unge mennesker, der er selvstændige, der er kreative og ansvarsbevidste, og derfor må skolens kvalitet selvfølgelig også vurderes på disse bløde og ikke direkte målbare målsætninger.

Vi har haft to internationale undersøgelser af elevernes standpunkt i læsning og matematik. Jeg tror, det er nyttigt med sådanne undersøgel-

ser. Dem kan vi lære af og skal vi lære af, men vi skal selvfølgelig ikke tro, at sådanne undersøgelser måler kvaliteten af skolens hele virksomhed. Især læseundersøgelsen er klart utilfredsstillende for den danske folkeskole.

Socialdemokratiets ambition er, at vi skal blive bedre både i læsning og matematik, og der er da også allerede taget initiativer fra Undervisningsministeriets side, og der foregår allerede meget rundt om på skolerne for at styrke læseindlæringen i de første skoleår, og jeg tvivler ikke på, at det også vil give resultater.

Undersøgelser viser, at når de finske børn f.eks. klarer sig godt i læseprøven, er det, fordi børnene i Finland allerede ved skolestart er længere fremme end i Danmark i læseindlæringsprocessen, og hvis det forholder sig sådan, så må vi lære af disse finske erfaringer efter vor opfattelse. Der er intet i vejen for, at der mere struktureret foregår en begyndende begrebs- og sproglindlæring i førskolealderen, altså i børnehaven og selvfølgelig i børnehaveklassen. Jeg undrede mig i sin tid sådan helt personligt meget over, da vi indførte børnehaveklasserne, at de nærmest ikke måtte lære noget – som det dog kom til at lyde.

Kvalitet i folkeskolen er også et spørgsmål om, hvordan eleverne kommer videre efter folkeskolen. Omkring 25 pct. af en ungdomsårgang får ikke en kompetencegivende uddannelse. Det er flere end tidligere, der får en uddannelse, men det er for mange, der ikke får én i dagens Danmark. Vi har i Socialdemokratiet arbejdet med dette spørgsmål og fremlagt en række ideer til forbedring af mulighederne for de unge, så de kan få en uddannelse.

Vi har rejst spørgsmålet, om det 10. skoleår udnyttes optimalt for alle elever. For de elever, der ikke er klar til at fortsætte i en ungdomsuddannelse efter 9. klasse, mener vi, at det 10. skoleår kunne udnyttes bedre, hvis det for den enkelte elev blev muligt at designe 10. skoleår efter elevens behov og ønsker. Hvis det f.eks. kniber at påbegynde en faglig uddannelse eller en gymnasial uddannelse på grund af manglende kundskaber i visse fag, så er det selvfølgelig disse fag, eleven særligt skal lægge vægt på i det 10. skoleår.

Syv timer i matematik eller engelsk, hvis det er det, eleven har behov for, hvorfor ikke? Det forudsætter selvfølgelig, at der er et stort antal elever, så derfor vil det, hvis det skal være et tilbud til dem, være nødvendigt at samle 10.-klasse-eleverne i centre eller i ét center i kommunen.

Det, nogle elever kan klare på 9 år, må andre være 10 år om. Det synes jeg er en acceptabel løsnings.

Den nye folkeskolelov er en ambitiøs målsætning, og der er ingen tvivl om, at den stiller store krav til lærerne. Derfor er det også nødvendigt, at vi får en bedre læreruddannelse. Vi har i Socialdemokratiet fra første færd sagt, at der er behov for større faglig fordybelse og arbejdet med fagene altid bør ske med sigte på undervisningen i skolen.

Vi har også sagt, at læreruddannelsen skal indeholde almene lærer kvalifikationer, herunder personlighedsdannende og holdningsdannende elementer. Lærerne må bibringes et personligt forhold til de værdier, vort samfund bygger på, og de må have kendskab til vor kultur. Lærerne må have klargjort sig, hvilket menneskesyn og skolesyn der er folkeskolens. Der er en lang tradition for, at vor læreruddannelse indeholder sådanne almindelige elementer. Den tradition ønsker vi ikke at bryde, selv om vi vil styrke det faglige i læreruddannelsen.

For at udvikle kvalitet i folkeskolen er der behov for en stor efteruddannelsesindsats for de lærere, som allerede i dag fungerer i folkeskolen.

Vi kan heldigvis konstatere, at indsatsen er styrket ude omkring. Det er godt, men jeg tror, der kunne være behov for en kulegravning af efteruddannelsesområdet. Den finder jo i dag sted dels fra kommunernes side, dels fra amternes side og dels fra statens side på seminarierne og Lærerhøjskolen. Jeg tror, det kunne være nyttigt at se nøje på, hvordan vi kan tilrettelægge det på en bedre måde. Den debat vil vi i hvert fald gerne deltage i.

Der er for mig ingen tvivl om, at Lærerhøjskolen fortsat skal bestå, og de forhåbentlig midlertidige problemer med faget fysik må klares. Der er behov for den pædagogiske forskning samt forskning i og udvikling af skolens fag og det fagdidaktiske, og det er Lærerhøjskolens opgave først og fremmest – og også at tage sig af lærernes videreuddannelse.

Men selve efteruddannelsen kunne nok ske i et tættere samarbejde mellem seminarierne og Lærerhøjskolen. Jeg tror, at både læreruddannelsen og folkeskolerne kunne have store fordele ved, at seminarierne i større udstrækning blev efteruddannelsescentre for skolerne i det område, hvor de ligger. Herved kunne de få en stærkere og mere frugtbar tilknytning til skolerne. Vi har ikke i Socialdemokratiet lagt os fast på

nogen endelig model, men jeg mener, der er behov for overvejelser i den retning, jeg her har antydnet.

Jeg har været inde på flere forhold, der har betydning for kvaliteten og kvalitetsudviklingen i folkeskolen. Debatten om kvalitet er ikke let, som det er fremgået både af undervisningsministerens redegørelse og det, jeg har sagt. Vi kan med sikkerhed fastslå, at der er stor uenighed og stor usikkerhed om, hvad kvalitet er.

Derfor hilser vi det også velkommen – med tilfredshed endda – at undervisningsministeren har iværksat et såkaldt kvalitetsudviklingsprojekt, som vi hørte om. Jeg håber, at det vil kunne bidrage til at klarlægge, hvad danskernes forventninger og holdninger til folkeskolen er. Jeg tror også, at det kan blive et godt redskab for kommunerne og den enkelte skole og klasse til at sætte sig mål, at planlægge og gennemføre planerne og endelig at evaluere det gennemførte.

Jeg skal afslutningsvis på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Radikale Venstre, Enhedslisten, Centrum-Demokraterne, Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget med tilfredshed konstaterer, at undervisningsministeren har iværksat et projekt til kvalitetsudvikling og løbende evaluering af folkeskolen, går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 31).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Som bekendt er Fremskridtspartiet også med i folkeskoleforliget, og det er vi absolut ikke kede af, og derfor skal jeg naturligvis ikke gå i clinch med den socialdemokratiske ordfører, hr. Hans Peter Baadsgaard.

Det, der bringer mig herop, er, at man ligesom kommer ind på, at det dér med at regne, skrive og læse selvfølgelig da er vigtigt, men, men – der er altså en hel del andre ele-

menter i folkeskolen, der også skal overholdes, og det er Fremskridtspartiet da helt enig i.

Men jeg vil gerne have, at den socialdemokratiske ordfører her fra talerstolen klart tilkendegiver, at selve forudsætningen for, at det f.eks. kan lade sig gøre at gå videre på de videregående uddannelser eller blive en dynamisk erhvervsmand, er, at det med at regne, læse og skrive absolut er det vigtigste element i folkeskolen. Det kan der ikke herske nogen tvivl om for Fremskridtspartiets vedkommende i hvert fald.

Så derfor er vi glade for, at man netop også med hensyn til den nye folkeskolélæreruddannelse går meget centralt ind og siger, at dansk skal styrkes, og at alle skal have dansk som linjefag.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg synes, jeg understregede det meget klart og tydeligt, at indlæring af kundskaber og færdigheder er en af skolens meget vigtige opgaver, men ikke den eneste. Og jeg vil gerne udbygge hr. Jan Kørpe Christensens bemærkning og sige: Det er én af forudsætningerne, men der er andre forudsætninger, som jeg fremhævede i min tale, og som også er en del af elevernes både indlæringsproces og udvikling i det hele taget. Og derfor synes jeg, at jeg mangler, at hr. Jan Kørpe Christensen også vil tage den del med.

Når jeg tog det frem, så er det, fordi debatten meget ensidigt, synes jeg, kører på, at indlæring er det eneste fornødne. Men jeg vil gerne gentage, at det er én af forudsætningerne, men der er andre forudsætninger, som også skal være opfyldt, hvis de unge mennesker skal videre i uddannelse og i det hele taget skal få en god placering i samfundslivet.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Når hr. Hans Peter Baadsgaard siger, at det netop er det, det har kørt meget på, og at det var derfor, at det med hensyn til at regne, læse og skrive blev fremhævet, så er det rigtigt, at det har været meget fremhævet. Og dér ved hr. Hans Peter Baadsgaard lige så vel som jeg, at det netop skyldes de undersøgelser, der jo foreligger på området.

Og jeg tror endda, hr. Baadsgaard selv omtalte netop f.eks. lande som Finland, at vi måske skulle lære af, hvad der er sket i Finland. Altså udviklingen af f.eks. intellektuelle, sociale og

følelsesmæssige kompetencer, fysisk udvikling, etik og religion og finsk og svensk er bl.a. noget af det, man har i førskolealderen, inden man i det hele taget kommer i skole.

Og det er jo noget, som jeg senere, i min ord-førertale, vil komme ind på. Jeg tror netop, at man ikke bare kan se isoleret på folkeskolen; vi må tage hele socialiseringen og hele opvæksten fra tidlig start til slut, og hvordan vi forholder os til de unge mennesker.

Og det er jeg så glad for at Socialdemokratiet erkendte at vi måske bør lære af andre lande, der netop har givet sig i lag med indlæring før skolealderen.

Anders Mølgaard (V):

Megen – ja, måske al – samfundsudvikling og samfundsdebat er kendetegnet ved egenskaber, som vi genkender fra dynamikken i pendulet. En periode med stærk prioritering af ét felt vil ofte på et givet tidspunkt udløse en reaktion, fordi et andet felt er blevet overset. Pendulets næsten naturbetingede svingninger kan naturligvis også findes inden for pædagogikkens og skolens verden.

Hvert årti sin strømning, og i den sidste generation har vi sat menneskelige egenskaber som selvstændighed, kreativitet, ansvarlighed, fleksibilitet og medindflydelse i centrum i hele skolens hverdag, som også den socialdemokratiske ordfører meget rigtigt sagde. Og med god grund. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at disse karaktertræk vil blive stadig mere centrale og uundværlige egenskaber i en verden præget af voldsom dynamik og uforudsigelighed.

Netop derfor har danske børn og den danske skole i internationalt perspektiv et godt udgangspunkt. Engagerede lærere og forældre har været skolens drivkraft bag denne udvikling. Vore børn og vor skole har nogle stærke sider, som det meste af verden misunder os. Aktuelt forsøger bl.a. nogle af de asiatiske tigre nu at sætte fokus på de omtalte karakteregenskaber i deres uddannelsespolitik.

Men, men, men – meget tyder desværre på, at vi i Danmark ikke har forvaltet vores stærke udgangspunkt særlig optimalt og viist i den sidste generation; pendulet har været præget af for mange ensidige svingninger. En forvaklet og misforstået lighedsfilosofi og pædagogik kombineret med et ringe fagligt ambitionsniveau har givet pendulet skingre mislyde.

Prisen for den ensidige fokusering på en såkaldt human pædagogik har været et bortsalg

af elementære faglige dyder. I stedet for at spænde pædagogikken og fagligheden på samme hammel har vi oftest oplevet, at pædagogikken er spændt for den faglige vogn – sikke en naturstridig vognkørsel uden mål eller med!

Jeg håber og tror, at vi nu befinder os ved et vendepunkt i den pædagogiske og uddannelsespolitiske debat, men det er også på tide, at pendulet svinger tilbage, så den faglige kvalitet og indlæringen af basale kundskaber og færdigheder i folkeskolen genindtager sin legitime og centrale rolle parallelt med de andre kvaliteter, som jeg mener folkeskolen heldigvis også rummer.

Specielt beskæmmende var resultatet af den internationale læseundersøgelse fra 1994 og Nordlæs-undersøgelsen fra i år. Vi ved nu, at hver fjerde barn i 3. klasse er en dårlig læser. Når man betænker læsningens fundamentale betydning for al indlæring, må alarmlampen blinke hos alle, der ønsker vore børn noget godt.

Jeg tror vi bør lægge øre til Johan Skjoldborg, som for hundrede år siden sagde følgende på et møde i Hanherred:

Skolens opgave kan bestemmes som den at oplyse og dygtiggøre børnene til at få det mest mulige ud af det liv, der venter dem, en skole for livet. Og det opnås bedst gennem faget dansk. Børnene skal ikke bare lære at læse tydeligt og nydeligt, men også frydeligt. Og de skal lære at opfatte en tekst, og de skal lære med lethed at udtrykke sig mundtligt og skriftligt. For kun med den ballast kan man drage fuld nytte af den oplysning, kundskab og vækkelse, som strømmer i bøger, skrifter, tale, al mundtlig og skriftlig fremstilling, og som tilbyder sig i nutidens liv og virksomhed. Så vidt Skjoldborg for 100 år siden.

For få dage siden landede så en dugfrisk international undersøgelse om de danske skolebørns præstationer i matematik, biologi, geografi, fysik og kemi. Disse præstationer var heller ikke noget at skrive hjem om. Med lidt velvilje kan de danske skolebørns faglige niveau på det matematisk/naturvidenskabelige felt beskrives med termen på det jævne. Men det jævne er simpelt hen ikke godt nok. Det er for pauvert og bekræfter kun OECD's 8-tals-karakteristik af undervisningsstandarden i Danmark.

Det er på tide, at ambitionsniveauet skrues betydeligt op. Vores folkeskole burde ligge i den absolutte top i den globale superliga både af hensyn til børnenes mulighed for at klare de skærpede krav på arbejdsmarkedet og i sam-

fundslivet og naturligvis af hensyn til Danmarks evne til at klare sig i en stadig mere globaliseret verdensorden.

Den suverænt vigtigste opgave for dansk uddannelsespolitik i de kommende år må derfor være at genskabe respekten for betydningen af solidt forankret faglig kvalitet i folkeskolen samt at gøre op med et dybt instinkt – desværre – i den danske folkekarakter, nemlig at det jævne faktisk er godt nok. Ambitionsniveauet skal hæves betydeligt, dansk folkekarakter eller ej.

Venstres Folketingsgruppe vedtog derfor på sit sommergruppemøde i august 1996 et omfattende skolepolitisk oplæg, som har dette mål for øje. 33 af de ca. 70 konkrete forslag til at forbedre kvaliteten vedrører selve folkeskoleområdet. Jeg vil kort fremhæve nogle af de mest centrale forslag fra Venstres oplæg:

1) Læsningen skal opprioriteres markant, bl.a. gennem en genopdagelse af læsepædagogikken i læreruddannelsen. I dag er der f.eks. ikke noget fag på universiteterne, der hedder læsepædagogik, hvilket igen betyder, at seminarielærerne ikke har nogen egentlig uddannelse i læsepædagogik. Dette forhold skal rettes op. Og jeg er bekendt med, at ministeren er i fuld gang med at tage initiativ på det felt, og held og lykke med det!

Det kunne også være hensigtsmæssig at lytte til markante læsepædagoger, som har foreslået, at der udarbejdes læsefærdighedsniveauer for de forskellige klassetrin. Og det er også uhyre vigtig at understrege, at også forældrene her har et stort medansvar for at stimulere glæden ved at læse. Og det gælder hele vejen rundt; det er vigtigt at pointere, at det ikke kun er læreren og folkeskolen, der har et medansvar for at sikre kvaliteten. Forældrene har et stort ansvar også her.

2) Venstre finder også, at det er såre naturligt og godt, at undervisningsministeren nu søger for, at vi deltager i to ambitiøse kvalitetsprojekter som omtalt tidligere, der også har været i EU-licitation, henholdsvis et projekt om udvikling af metoder, der kan bruges til evaluering og videreudvikling af skolens indsats, og et projekt om befolkningens holdning til folkeskolen. Initiativer fra ministerens side, som vi støtter varmt fra Venstres side.

3) Forbudet mod en generel niveaudeling skal fjernes, og de gældende regler for holddeling skal udstrækkes til også at gælde de lavere klassetrin. Det er noget, jeg mener vi bør

overveje i forligskredsen. Det er også på høje tid, at vi fuldt legitimerer elevdifferentiering som et centralt virkemiddel på lige fod med undervisningsdifferentiering.

Hvis der skal være reelle vækstmuligheder for alle, og det skal der, også for højdespringerne, bør holddeling benyttes i langt større omfang, end tilfældet er i dag. Personlig synes jeg, at publikationen fra DPI »På det jævne og i det himmelblå« understreger betydningen deraf. Derfor vil jeg også opfordre ministeren til at stimulere skolerne til i langt større udstrækning at bruge holddeling. Det er også et tema, vi i den kommende tid kan diskutere i forligskredsen.

- 4) Også et tema i forligskredsen: Prøven i færdighedsregning efter 9. klasse skal opretholdes, og den enkelte elev skal altid sikres ret til individuelle prøver.
- 5) Der skal luges ud i folkeskolens mange sideaktiviteter som f.eks. skolebesøg, fluorskylning osv., så der bliver mere tid til kerneaktiviteterne, nemlig at undervise.
- 6) Der skal gives standpunktskarakterer i alle fag fra 5. klasse.
- 7) Der skal gøres en speciel indsats for at motivere eleverne i forhold til det matematisk/naturvidenskabelige område.
- 8) Og ikke mindst er en faglig oprustning af lærerkompetencen uhyre central, og derfor glædede det mig, at ministeren lagde megen vægt i sin besvarelse på netop det element. Fremtidens lærere skal koncentrere sig om at mestre færre fag bedre. Men dette tema får vi jo rigelig mulighed for at fordybe os i senere i denne samling. Men netop tiltag på dette område er essentielle, når talen falder på kvalitetsforbedring i folkeskolen.

Det var lille udpluk af de mange kvalitetsfremmende forslag, som vi har i Venstres oplæg, og som vi gerne vil drøfte i den nærmeste fremtid i forligskredsen.

For at opsummere: Hvis det står til Venstre, skal faglig kvalitet og et højere ambitionsniveau være ledetråden i de kommende års uddannelsespolitik, og det er klart, at vi som medforlagsstillere støtter den foreslåede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Blot en replik med udgangspunkt i den gode danmarkshistorie. Det er formanden for Køge Håndværkerforening og Industriforening, der i 1915 siger:

»Bygge paladser med wc og sløjd og gymnastik, det kan de, men lære børnene at regne og skrive, det gør de ikke, og det er os, det går ud over.«

Denne debat har vi haft i mange, mange år, og jeg vil gerne understrege, at jeg synes altså, at kvalitet i folkeskolen og kvalitet i undervisningen må handle om meget andet, end om børnene kan læse og regne.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er lidt en fortsættelse af fru Elsebeth Gerner Niensens indlæg om, hvorvidt en fjerdedel i en 4. klasse er dårlig til at læse.

Det kan meget vel være sandt, men jeg synes, at når det er sådan, at hr. Anders Mølgaard går ind og ligesom kigger på det historiske i forhold til, hvad man sagde på Johan Skjoldborgs tid, så var det faktisk en situation, hvor det var sådan, at det var en meget lille del af befolkningen, som man lærte at læse, som rent faktisk gik videre, og som brugte det til noget som helst.

Vi har en helt anden situation i dag. Vi stiller nogle helt andre krav til, hvordan eleverne skal udvikle sig, end man gjorde på Johan Skjoldborgs tid. De skal i dag udvikle sig til et helt andet samfund, og derfor synes jeg, at det er en ret malplaceret. Man kan selvfølgelig altid referere til historien, men man kan også risikere, at man faktisk tager noget løsrevet fra historien og bruger det som et eller andet argument.

Jeg kan også bare tage fru Elsebeth Gerner Niensens bemærkning, som går den samme vej rundt. Det har altid været sådan, at den tidligere generation er meget, meget bedre end den, der er nu – siger den gamle generation.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Når man hørte hr. Anders Mølgaard, fik man indtryk af, at hvis vi bare fik en folkeskole, som den vi havde for 30 eller 60 år siden, så ville alt være godt.

Jeg sagde klart og tydeligt, at den placering, vi fik i læseprøven for 3. klasse, er utilfredsstillende. Ingen tvivl om det, men hr. Anders Mølgaard skal ikke komme godt fra at foregøgle os, at det var væsentligt bedre for 30 år siden, for det har han ingen dokumentation for.

Min erfaring både fra min egen skoletid og fra mange år i folkeskolen er bestemt, at der også på det tidspunkt var mange, som ikke var gode til at læse, når de gik i 3. klasse. Dem satte man

dengang ned på bageste række, efter at de havde fået en lav standpunktskarakter, for det kunne man jo bruge standpunktskaraktererne til, og vi gav endda karakter hvert kvartal, så vi var sikre på, at der ikke var nogen, der for tidligt kom for langt op, og de blev sat ned bagi, for at de kunne sidde og overveje, hvordan de ville få lært at læse. Det er den skole, jeg forstår hr. Anders Mølgaard vil have genindført.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Det er vigtigt, at vi får sindene sat i kog, og det lykkedes jo udmærket for Venstres ordfører. Jeg synes, at Venstres ordfører skal have tak for sine bemærkninger. Fremskridtspartiet er helt enige i betragtningerne om, hvor central regning, læsning osv. er for folkeskolen. Derfor skal der ikke lyde utak fra Fremskridtspartiets side, når Venstre går på barrikaderne. Jeg synes også kun, det er sundt, at man ligesom mere eller mindre måske hidser sig op fra De Radikales og Enhedslistens side. All right, sådan skal det være.

Men ikke desto mindre ved vi alle sammen, at historielæsning er sundt, og det er jo det, hr. Anders Mølgaard netop har beskæftiget sig med, kan vi høre. I de betragtninger er der noget rigtigt med hensyn til at styrke netop regning og dansk, og det er alle forligspartierne omkring folkeskolen gudskelov enige i, altså Venstre og de øvrige forligspartier, herunder Fremskridtspartiet.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Nu er det jo sådan, at hr. Anders Mølgaard har en udmærket stemmeoppiskermåde at sige tingene på, men man skal jo forholde sig til ordene, der blev sagt, og jeg kan langt hen ad vejen erklære mig enig i hr. Anders Mølgaards indlæg.

Jeg synes, at det er godt at få denne debat rejst. Det er også godt at finde ud af, hvor partierne står, for det er jo noget fundamentalt for folkeskolen, at børnene lærer at læse, skrive og regne, og jeg går ud fra, at mange ligesom jeg har oplevet, at den generation, der i dag er i 20'erne, faktisk har det utrolig dårligt med at stave. Det er da et enormt problem, og det er min opfattelse, at den aldersgruppe, der er en generation ældre, faktisk har et helt andet forhold til det at stave.

Det er sørgeligt, at man oplever, at mennesker, der i dag er i 20'erne, har et utrolig dårligt forhold til stavningen, og det må vel skyldes den degeneration, havde jeg nær sagt, der er foregået i folkeskolen igennem de senere år, hvor man ikke har fundet det så væsentligt. Derfor finder Dansk Folkeparti, det er godt, at der også bliver fokuseret på dette her under debatten.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er ikke, fordi jeg på nogen måde vil forklejne nødvendigheden af det, hr. Anders Mølgaard var inde på omkring det historiske; det er utrolig vigtigt for vores forståelse af vores liv og altså også vigtigt i folkeskolen og alle andre steder.

Men jeg synes, at på den måde, som fru Pia Kjærsgaard og hr. Jan Kørpe Christensen bruger det på, river de det ud af en sammenhæng, og historier, der bliver revet ud af en sammenhæng, kan ikke bruges til ret meget – det bliver netop fuldstændig løsrevet.

Fru Pia Kjærsgaard siger nu, at de gamle er bedre til at læse og stave, men man har lavet undersøgelser over det, og det viser sig, at når man spørger de unge om, hvor gode de er til at læse og skrive, så viser det sig, at de er dobbelt så gode, som de selv tror, de er. Man har stillet det samme spørgsmål til de gamle, og dér viser det sig, at de tror, de er dobbelt så gode, som de faktisk er.

Så det, der sådan set sker med alderen, er bare, at man mister evnen til at vurdere, hvorvidt man faktisk er god eller dårlig.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (DF):

Lad mig sige til hr. Bruno Jerup, at nu er det, som om vi også pludselig kommer ud i regnekunsten på sådan et lidt andet niveau. Det er jo sådan, at virksomheder, som i dag skal ansætte en ung medarbejder – stadig væk en medarbejder i 20'erne – faktisk mange gange sætter vedkommende til en staveprøve, og det er jo ganske utroligt. Det er da godt, at det bliver gjort, for man vil jo nødig have en sekretær, der ikke er særlig god til at stave.

Nu ved jeg ikke rigtig, hvor gamle de gamle er, men jeg skal så tage min egen generation, som jeg ikke synes er speciel gammel, og jeg tror faktisk, at den generation, som er midaldrende, har et langt bedre forhold til dét at stave end den generation, der i dag er i 20'erne – desværre.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Først talte hr. Anders Mølgaard historisk, og nu kommer fru Pia Kjærsgaard med troen, så nu er der også religion på dagsordenen.

Jeg synes faktisk, det ville være utrolig godt, hvis vi forholdt os til de undersøgelser, der ligger; man laver jo ikke lige gyldige undersøgelser.

Jeg må erkende, at hvis jeg med min erfaring som lærer i erhvervsskolen ser tilbage, så har der været problemer, og der er stadig væk problemer, kan jeg høre fra kollegerne derhjemme, så naturligvis er der problemer, men vi skal ikke gøre dem større. end de reelt er.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Noget, jeg har lagt mærke til, er, at folk i 50'erne har utrolig svært ved at tage ordet i en forsamling, de har utrolig svært ved at komme ud af busken, og de har utrolig svært ved at hælde. Og hvad hænger det sammen med? Det hænger sammen med, at den folkeskole, de gik i, så helt anderledes ud end den folkeskole, der reelt er brug for for at klare sig i det nuværende samfund.

(Kort bemærkning).

Anders Mølgaard (V):

Først til fru Elsebeth Gerner Nielsen – jeg synes for resten, det var et meget smukt citat – hvor jeg gerne vil sige, at jeg ikke ønsker at gøre mig til talsmand for det synspunkt, at vi skal tilbage til fortiden, og det er også et svar til hr. Bruno Jerup og andre.

Jeg vil ikke argumentere for, at den skole, vi havde i 1920'erne eller 1930'erne, var en mere prisværdig skole. Jeg forsøgte bevidst at bruge hele indledningen til at gøre opmærksom på alle de unikke kvaliteter, som den danske folkeskole har med hensyn til at udvikle nogle af de karakteregenskaber, som også den socialdemokratiske ordfører var inde på, nemlig selvtillid, selvstændighed og kreativitet osv. Det gør, som jeg også sagde i min indledning, at vi har et fantastisk flot udgangspunkt. Jeg mener bare, at problemet er, at pendulet den sidste generation har svinget for ensidigt og lagt vægt på det, selv om det også er vigtigt.

Det, jeg mener der er vigtigt for fremtidens uddannelsespolitik, er at sikre, at det bliver et både-og, hvor børnene både får de kvaliteter, som jeg enig i, at vores bedsteforældre og olde-

forældre osv. ikke havde mulighed for at få udviklet i datidens ret forsimplerede folkeskole, men når det er sagt, så er det ikke ensbetydende med, at vi nu eller i fremtiden skal glemme indlæring af basale kundskaber, og det er dér, jeg mener, at pendulet har svinget for ensidigt, og det mener jeg uanset min partifarve.

Vi burde kunne have modet til at åbne for at erkende, at vi har nogle problemer med indlæring af basale kundskaber. Så det, der må være målet, er at forene de to størrelser, og det er et både-og. Vi skal ikke tilbage, og vi skal heller ikke kopiere Asien; tværtimod så får de behov for at kopiere os med hensyn til de menneskelige egenskaber, der³ er jeg enig med flere andre ordførere.

Men jeg synes omvendt, at de andre ordførere bør erkende, at vi måske har nogle store huller på det faglige område, som specielt blev skabt under den pædagogiske bølge i 1970'erne, og de skal fyldes ud. Det er jo ladhed og dovenskab, hvis vi ikke fylder de faglige huller ud; det mener jeg altså.

Så det er altså et både-og, og det, der efter min mening, hører fremtiden til, er et fornuftigt pendulsving dér. Og det håber jeg – det er jeg ret sikker på – at i hvert fald forligskredsen kan blive enige om.

Frank Dahlgaard (KF):

Sidste sommer kom der en spændende rapport fra de økonomiske vismænd, som havde valgt at tage dansk uddannelse op som deres tema, og i det kapitel blev der rettet en ganske alvorlig anklage mod det danske uddannelsessystem og specielt folkeskolen. Vismændene hæftede sig ved det store ressourceforbrug i form af penge, personale og lærerkræfter, som blev folkeskolen til del, et ressourceforbrug, som er større end nogen sinde, og som er større end i alle andre lande.

Og så skrev vismændene i deres rapport på side 110: »En høj udgift pr. elev er enten udtryk for, at der gennemføres uddannelse af høj kvalitet, eller at uddannelsesindsatsen er præget af ineffektivitet.« Der er ingen tvivl om, hvad vismændene mente var og er tilfældet, nemlig ineffektivitet.

I deres afsluttende anbefalinger til regeringen skrev vismændene, og det er side 133 i rapporten fra sommeren sidste år: »Det vil derfor være ønskeligt med henblik på vurderinger også af den del af uddannelsessystemet« – som jo altså er grundskolen, folkeskolen – »om der blev eta-

bleret systematiske målinger og vurderinger af resultaterne af ressourceindsatsen.«

Jeg indkaldte på Det Konservative Folkepartis vegne ministeren til et samråd om denne vismandsrapport og i øvrigt omkring den rapport fra Velfærdskommissionen, som var kommet et par måneder i forvejen, nemlig i maj måned 1995, og som også indeholdt ganske klare konklusioner. Og som jeg husker det, afviste ministeren, at det var så slemt, og at det stod så galt til. Det var et lidt frustrerende forløb af dette samråd.

Derfor er det selvfølgelig med stor glæde og tilfredshed, at vi nu kan konstatere, at ministeren alligevel har fulgt vismændenes anbefalinger og her i september i år har iværksat et kvalitetsudviklingsprogram for folkeskolen ud over denne forventningsundersøgelse.

Det kan vi selvfølgelig kun støtte fuldt og hjerteligt. Det er en fornuftig ting, og det betyder også, at ministeren og regeringen har taget den alvorlige kritik af folkeskoleindsatsen seriøst.

Vi burde jo have verdens bedste folkeskole, når man måler den ud fra ressourceindsatsen. Der er ikke noget land, der har så mange lærere i forhold til elevtallet. Der er 1 lærer for hver 10 elever. Der er ikke noget land, der har en lavere klassekvotient. Den ligger på mellem 18 og 19 i gennemsnit, og det er nogenlunde det samme på alle klassetrin, når vi ser det på landsplan. Så når der tales om klasser med 27 og 28 elever, så er det jo ikke det almindelige. Der er også klasser med 14 og 15, for gennemsnittet ligger på godt 18. Og når man måler i penge, i kroner og øre, så er det en af de dyreste skoler i verden målt pr. elev.

Så er der nogle andre tal, som fremgår af Velfærdskommissionens rapport, af vismændenes redegørelse og af mange andre kulegravninger af ressourceindsatsen. Lærerne bruger kun 1/3 af deres tid til undervisning i klasserne. Og når vi ser på resultaterne – og dér har vi jo ikke så mange målinger, og det er det, som der nu skal sættes noget i gang om – så vi får nogle mere præcise mål og redskaber til at vurdere, hvad vi får ud af de mange penge og ressourcer, der er sat ind på grundskoleområdet.

Men vi kan da se, hvor mange undervisningstimer eleverne får. Det fremgår bl.a. af vismandsrapporten, at danske skoleelever er blandt de elever, der får det mindste antal undervisningstimer i løbet af deres grundskoleforløb. Det koster mange penge, og vi har mange lærere, men eleverne får ikke ret mange timer.

Så kommer disse alarmerende internationale undersøgelser, først og fremmest læsefærdighedsundersøgelsen, der blev gennemført i 1991 og offentliggjort for et par år siden, og hvor vi lå katastrofalt dårligt på tredje klassetrin. Og så kom her for et par måneder siden den supplerende undersøgelse, Nordlæs-undersøgelsen, som alene sammenlignede børn og skolesystemer i Finland, Sverige og Danmark, og som også viste, at vi lå dårligt. Den har jo heldigvis givet anledning til, at der er taget fat om det her, og at der på en helt anden måde er taget fat på at lære børn at læse på et tidligt tidspunkt. For det er jo ikke nok, at man, når man kommer op i 8. klasse, læser sådan nogenlunde lige så godt, som de gør på 8. klassetrin i andre lande. Jo før man læser, jo før har man hovednøglen til erhvervelse af viden og færdigheder, og derfor gælder det om, at man kommer til at læse så hurtigt som muligt.

Så kom undersøgelse om elevernes færdigheder inden for matematik og naturfag, fysik, kemi, biologi, for en eller to uger siden, som viste, at vi lå i den tunge ende af middel, hvis ellers den undersøgelse holder. For når man går ind og læser selve undersøgelsen, står vi jo ikke oppe sammen med alle de mange lande – jeg tror, det er 27, herunder Sverige og Norge – som har gennemført undersøgelsen sådan, som projektlederne af undersøgelsen sagde. Nej, vi står nede i en lille boks for os selv sammen med Grækenland og Sydafrika og Thailand som nogle af dem, der ikke har fulgt forskrifterne, for vi har selv udpeget de klasser, der skulle testes, og så er der selvfølgelig mistanke om, at vi har peget på dem, der var bedst. Den sag vil vi selvfølgelig grave mere i. Der kommer en stribe spørgsmål til ministeren for at få grundlaget og principperne for gennemførelsen af denne undersøgelse her i landet nærmere belyst.

Vi kan også nævne erhvervsreddegørelsen, der kom i oktober i år, og som indeholdt en undersøgelse, der viste, at folkeskolen er et af de områder inden for den offentlige sektor, hvor der er de største muligheder for at forbedre erhvervslivets konkurrenceevne. Og det er ikke, fordi kvaliteten af det, der foregår i folkeskolen, er høj, men fordi der er muligheder for virkelig at forbedre kvaliteten, da den ikke er god nok. Dermed være ikke sagt, at der gøres en elendig indsats hele vejen rundt i de næsten 1.700 folkeskoler, vi har i landet. Der er steder, hvor det fungerer virkelig flot, men det generelle billede er ikke tilfredsstillende.

Jeg kan nævne direktøren for Dansk Industri, Hans Skov Christensen, der for et par dage siden her i huset nede i Fællessalen ved en konference nævnte, at kommunernes største opgave nu og i de kommende år efter hans og Dansk Industris opfattelse at sikre en ordentlig, ansvarlig kvalitet i folkeskolen. Da gibbede det lidt i de mange folk, der hørte på, at kommunerne ikke bare skal satse på at se på ressourceindsatsen og spare, men også på, at man nu skal have noget for pengene i folkeskolen. Igen er der fokus på kvaliteten, og derfor er det også vigtigt at have nogle redskaber, så man kan måle denne kvalitet.

Mange kan sikkert huske sommerens debat, hvor bl.a. studielederen for Københavns Universitets studiekontor, Jakob Lange, stillede sig op og sagde, at mange af de studerende, der kommer på universitetet, har så dårlige færdigheder i at læse og skrive og studere, at det er helt ødelæggende, at der må gøres noget ved det, og at det ikke bare er på gymnasieniveauet, at det har fejlet, men også i folkeskolen. Han nævnte direkte en metode til for de samme penge at gøre det bedre, nemlig ved på de højere klassetrin at lave niveaudelt undervisning. Det skabte en hel del røre, at en sådan – undskyld, jeg siger det – SF-type sagde sådan. Men han holdt fast og sagde, at han var blevet klogere. Vi mener også, det er en åbenlys vej frem, at man underviser efter niveau i nogle af timerne og i nogle af fagene.

Nøgleordene for Det Konservative Folkepartis skolepolitik er nok velkendte, men det er først og fremmest noget, som man ikke kan lovgive om, for et af dem er ambitioner: at forældrene og lærerne og skolesystemet og ikke mindst Folketinget og regeringen har ambitioner på børnenes vegne og ikke bare om, at skolen skal være et hyggeligt værested, men også om, at det skal være et godt lærested, hvor man lærer noget – ambitioner og krav!

Man kunne gøre det kort, og det skal jeg gøre, for tiden er udrunden, ved at henvise til Det Konservative Folkepartis skoleprogram på 33 punkter, som blev lagt frem lige før sommerferien, og hvor vi helt konkret anviser vejen til en bedre kvalitet i folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Det blev jo ikke til mange ord om, hvad Det Konservative Folkeparti lægger vægt på i skolen, ud over det ene, som vi er enige om, nemlig

at indlæring, faglige kundskaber og færdigheder selvfølgelig er nogle af forudsætningerne. Det lægger vi alle vægt på. Da det var sagt, var de 10 minutter gået, og så havde man disponeret sin tid, og på den måde fik vi så også et tydeligt billede af, at for hr. Frank Dahlgaard er det det eneste, det drejer sig om.

Men jeg har et spørgsmål, for hr. Frank Dahlgaard ville gerne have klassekvotienten sat op. Den er for lav, og det koster for meget; sådan måtte jeg forstå det. Hvis ikke det skal betyde, at de klasser, der sidder med elevtal på 24, 27, 23 og 22, skal sættes op, så er det klasser under gennemsnittet, der skal sættes op. Er det Det Konservative Folkepartis opfattelse, at vi skal have gjort det? Det vil betyde, at vi så skal nedlægge nogle skoler og især nogle skoler i landdistrikterne. Hvis man ikke mener, at klassekvotienter i 20'erne er store nok, så synes jeg, man skal sige rent ud, at man gerne vil have en stærkere rationalisering af vores skolestruktur. De små skoler skal væk, for ellers får vi for lav en klassekvotient i Danmark, og så har vi jo et problem!

For det er lige meget, hvordan vi måler tingene, for hvis der endelig kommer en undersøgelse, hvor vi ligger nogenlunde i forhold til andre lande, så er der noget galt med undersøgelsen, selv om Danmarks Pædagogiske Institut har sagt, at den er god nok, men det er jo hr. Frank Dahlgaards problem.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er fortsat til diskussionen om klassekvotienterne.

Nu er Det Konservative Folkeparti jo ikke med i den nuværende folkeskolelov, så derfor kan jeg selvfølgelig ikke klandre hr. Frank Dahlgaard for hans synspunkt. Men jeg vil gerne vide, om den passus, der er i den nuværende folkeskolelov om, at man skal tage hensyn til hver enkelt elev og tage udgangspunkt i hver enkelt elevs forudsætninger, er et synspunkt, hr. Dahlgaard støtter.

Og hvis det er sådan, så vil jeg gerne vide, om hr. Dahlgaard kan forklare, hvordan man vil være i stand til at lave en ordentlig undervisning, hvor man tager udgangspunkt i hver enkelt elev, hvis man sætter klassekvotienten op. Jeg kan forstå, at det åbenbart er det, som hr. Dahlgaard gerne vil gøre. Han vil gerne have klassekvotienten op, så den kommer på niveau med, hvad den er i Frankrig og Østasien og

andre steder, hvor man kører en ren disciplinundervisning og læreren uden overhovedet at tage hensyn til hver enkelt elev bare kører læring fra tavlen af.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Nej, det er ikke noget formål for Det Konservative Folkeparti at sætte klassestørrelsen op. Men det var åbenbart provokerende at komme med kendsgerningerne, nemlig at vi har omtrent verdens mindste klassestørrelse i gennemsnit. Det er en kendsgerning.

Så jeg vil spørge omvendt: Vil Enhedslistens ordfører og Socialdemokratiets talsmand sætte klassekvotienten yderligere ned? Det koster jo en masse penge.

Det skoleforslag på 33 punkter, vi lagde frem, siger jo noget om de ting og også noget om det alvorlige problem i folkeskolen, som man med et meget gammeldags ord kan kalde disciplin-krisen, altså spørgsmålet om de urolige børn, de adfærdsvanskelige børn, hvor der nu er sat et seriøst arbejde i gang og der kommer en reddegørelse til foråret. Hvis man vælger – og dér skilles vandene nok politisk – at tage nogle af de børn ud af folkeskolens normalklasser i et stykke tid uden nødvendigtvis at fjerne dem fra folkeskolen, så bliver der en helt anden mulighed for undervisning og ro og indlæring for de tilbageværende elever. Og så kan man sagtens have et par elever ekstra i klassen og alligevel have en bedre undervisningssituation, men det er klart, at det jo ikke har noget formål bare at sætte klassekvotienten op, og vi ønsker aldeles ikke at nedlægge de små skoler. Det er noget, kommunerne selv skal bestemme ude omkring.

Så spurgte hr. Bruno Jerup, om vi i Det Konservative Folkeparti, som jo ikke er med i folkeskoleforliget, ikke vil tage udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger som i den nye folkeskolelov. Jo, naturligvis i høj grad, men vi vil også tage udgangspunkt i virkelighedens verden, og det kan nu i mange situationer være svært på en undervisningstime, som er på tre kvarter, at undervise alle sammen individuelt, når der sidder 18, 17, 19 børn i en klasse. Så var det smartere i virkelighedens verden, hvis man delte klassen op, sådan at de, der har let ved det, blev undervist sammen i nogle af timerne, og de, der har svært ved det, blev undervist sammen. Så fik de sidste en chance.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Hr. Frank Dahlgaard må jo så – i hvert fald forhåbentlig da – indrømme, at hvis det kan være vanskeligt med en klasse med 18 eller 19 elever, så er det så meget desto mere vanskeligt, hvis der er 26, 27 eller 28 elever i en klasse. Og sådan er situationen faktisk. Det kan godt være, at gennemsnittet viser noget andet, men sagen er, at der også er mange skoler, hvor man starter en 1. klasse på 28 elever. Det er der en række eksempler på.

Og svaret til hr. Frank Dahlgaard, som sender spørgsmålet tilbage til Enhedslisten, om vi mener, at klassekvotienten skal sættes yderligere ned, er ganske enkelt: Ja, det skal den. Der skal sættes en øvre grænse under de nuværende 28 for, hvor mange elever der må være. Vi skal ned på 22 som maksimal grænse for, hvor mange der må være i en klasse. Det går Enhedslisten ind for.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Når hr. Frank Dahlgaard bruger det fuldstændig misvisende for forståelsen, men matematisk set korrekte tal 10 børn pr. lærer, så skyldes det jo bl.a., at man driver en hel del specialundervisning i skolen med små hold. Og nu forstår jeg, at hr. Frank Dahlgaard vil have udskilt nogle flere elever fra klasserne til nogle små hold.

Men det vil sætte den klassekvotient ned, som man på landsplan arbejder med som gennemsnit, og derfor hænger det ikke sammen.

Der blev spurgt, om Socialdemokratiet har planer om at sætte klassekvotienten ned, og dertil vil jeg sige, at vi ikke har nogen planer om eller forslag til at ændre de centralt fastsatte regler, hvad det angår; vi vil overlade det til kommunerne at disponere på det område. Det er jo kommunerne, der driver skolerne.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Når hr. Bruno Jerup siger, at der er førsteklasse, der starter med 28 elever, så er det desværre i nogle tilfælde rigtigt, og det er typisk for meget på de små klassesetrin. Men på landsplan ligger gennemsnitsklassekvotienten i første klasse nede omkring 18, og der er mange steder, hvor man starter med 12-14 elever i en klasse, og det er lige ved at være for lidt, når man ser på det fra et socialt synspunkt, for ungerne skal jo også lege sammen og den slags.

Og når hr. Hans Peter Baadsgaard taler om, at der er ti elever pr. lærer – og det er mange lærere i forhold til antallet af elever – så skyldes det jo bl.a. specialundervisningen, og det er noget, som jeg måske vil pille ved.

Men vi kommer jo ikke uden om, at uanset hvordan man bruger ressourcerne, er der overordentlig mange lærere, og det er derfor, regeringens nu har sat et projekt i gang, for at vi kan få at se, hvad vi får for pengene og den store ressourceindsats.

Jeg ved ikke, om den har følt sig tvunget til det, ellers hvordan det hænger sammen, men den har i hvert fald gjort det rigtige, for vi burde have verdens bedste skole med de bedste læsere og de bedste regnere og de elever, der ved mest om geografi og historie, når man ser på de ressourcer, der bliver brugt i folkeskolen, men ifølge de undersøgelser, vi har set, er det jo ikke sådan, men nærmest tværtimod, og det er derfor, der nu er sat dette kvalitetsudviklingsprojekt i gang, som vi må hilse med tilfredshed.

Nej, vi ønsker ikke at sætte klassekvotienten ned. Men hr. Hans Peter Baadsgaard kender godt vores 33-punkters-program, hvor vi har afsat 1 mia. kr. yderligere til de urolige, de adfærdsvanskelige og de uunderviselige børn, for det er jo ikke sådan, at de bare skal smides ud af klasserne – mange af disse børn er jo blevet svigtet af deres forældre, og de skal ikke også svigtes af skolen og samfundet – men det koster!

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg synes, diskussionen om klassekvotienter viser, at der ikke rigtig er noget indhold i den, når vi begynder at bore i den: Klassekvotienten skal ikke ændres, men nogle steder skal den sættes ned, og andre steder skal den sættes op, men små skoler må ikke blive nedlagt, og alligevel!

Det hænger overhovedet ikke sammen, men lad det nu ligge, for det er der ikke noget nyt i. Ligesom der ikke var meget nyt i det øvrige, hr. Frank Dahlgaard fremførte heroppefra.

Men der er dog én ting, der ikke skal stå uimodsagt: Når hr. Frank Dahlgaard siger, at vi burde have verdens bedste skolevæsen, så er det også en ambition, vi godt kan have, men når hr. Frank Dahlgaard så siger, at det nærmest forholder sig omvendt, altså at vi skulle have verdens ringeste skolevæsen, så det er ikke korrekt, og det skal ikke stå uimodsagt herfra.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Ifølge de undersøgelser, vi har, og som kan diskuteres, men det er altså dem, vi har indtil nu, forholder det sig jo sådan på helt centrale områder som f.eks. læsefærdigheder, at danske børn i stort omfang mangler hovedadgangsnøglen til erhvervelse af viden og kundskaber. Og det er jo ikke bare faglitteratur, man kan læse, når man er i stand til læse; det er også skønlitteratur. Det er jo en hel verden, der åbner sig.

Og det at have de basale skolekundskaber er jo også en forudsætning for den personlige udvikling, og derfor nytter det ikke noget, at man siger, at der skal være tid til personlig udvikling og til at være et menneske, for hvordan skal man kunne være et menneske og udvikle sig, hvis man ikke kan læse ordentligt, hvis man ikke kan formulere sig, hvis man ikke kan regne? Jeg spørger bare!

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg gav klart udtryk for, at vi i Socialdemokratiet finder, at læseundersøgelsen afslørede, at der er noget, vi skal have rettet op, og det er der god gang i både fra Undervisningsministeriets side og ude på skolerne.

Men jeg vil spørge hr. Frank Dahlgaard, om han virkelig mener, at man på grundlag af den undersøgelse kan konstatere, at vi har et af verdens ringeste skolevæsener.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Selvfølgelig kan man ikke konkludere dét, men man kan konkludere, at på det allervigtigste område på de mindre klassetrin i folkeskolen – og det allervigtigste område er altså dansk og læsning – står det særdeles ringe til.

Men når man går i dybden med denne internationale undersøgelse, viser det sig jo, at der er en enorm spredning: at de gode læsere er bedre end nogen sinde før, men at det især er dem, der har svært ved det, som er dårlige. Og når man ser på forløbet, viser det sig, at de dårlige læsere – skal vi sige den tunge fjerdedel – er blevet dårligere.

Der er altså tale om en spredning og polarisering, om en endnu større forskel end før i tiden, og det burde være noget, som Socialdemokratiet mere end noget andet parti burde være alarmeret over og gøre noget ved, for vi har jo en folkeskole, som producerer tabere på stribe, fordi de ikke får lært de fundamentale ting.

Og derfor kan jeg blive så harm, når man taler om de bløde ting og den personlige udvikling og om, at vi skal være hele mennesker, for det er at snakke uden om det vigtige, for disse ting er folkeskolen god til, og mange børn trives jo i skolen. Men det, den ikke er god til, er de basale ting, og det er det, der gør, at børnene senere ikke tænker tilbage på deres skole med særlig stor glæde og taknemlighed.

Anne Baastrup (SF):

Folkeskolen har været til debat den forløbne sommer, men desværre ikke en debat, der har virket fremmende for den positive spiral, som er så vigtig for at få en arbejdsplads ind i en positiv udviklingsproces.

Det er imidlertid afgørende for SF, at debatten fortsætter, men gerne på et lidt højere kvalitativt niveau.

Vi skal som folketingspolitikere på skoleområdet prøve at lytte til, hvad skolen har brug for, i stedet for bare at komme med platte udsagn om, at lærerne er dovne og uduelige, og at ungerne ikke lærer noget, for det fører ikke til noget godt.

Forespørgslen i dag er rejst af alle partier, og temaet er undervisningens og indlæringens kvalitet.

Temaet har været på dagsordenen længe, og den medlemsundersøgelse, som Danmarks Lærerforening foretog for ikke så længe siden, viste da også, at lærerne ønsker ændringer.

Og det er næppe forkert at sige, at en af konklusionerne af medlemsundersøgelsen er, at lærerne ønsker den faglige og pædagogiske samtale tilbage – med streg under såvel faglighed som pædagogik – og det er jo en vej, som de fleste herinde er enige om at vi skal gå ad. Spørgsmålet er bare, hvordan vi når hen på den landevej.

For kravet om faglighed betyder efteruddannelse, efteruddannelse og atter efteruddannelse af folkeskolelærerne, og vores diskussioner om en ny læreruddannelse med fokus på faglighed er jo et fremtidsrettet projekt, som det vil tage utrolig mange år at slå igennem i folkeskolen generelt, og der er her og nu behov for, at lærerne sikres tryghed, så de oplever, at de kan håndtere den nye folkeskolelov og leve op til de krav, som børn og forældre stiller til folkeskolen i dag.

Og jeg er derfor helt enig med hr. Hans Peter Baadsgaard i, at der skal ske en kulegravning af hele efteruddannelsessystemet.

Det kan godt være, at der skal lægges mere efteruddannelse over på seminarierne, men jeg tror, vi skal være opmærksomme på, at seminarierne i den forbindelse skal have en egentlig forskningsforpligtelse med hensyn til indlæringsprocesser.

Den nye folkeskolelov indeholder nye fag, nye undervisningsformer og nye krav med hensyn til undervisningens indhold. Fagligheden kan derfor ikke stå alene; der er også et behov for den pædagogiske og alment didaktiske balanse, der sikrer, at lærerne kan trænge igennem hos alle børnene, at de kan give en undervisning, som giver alle børnene udfordringer.

Et andet vigtigt led er imidlertid antallet af undervisningstimer. Husk på, at eksempelvis faget dansk er skåret ned med 40 pct., siden jeg gik i skole! Det er en nedskæring, der nødvendigvis må få betydning for børnenes niveau, især når man tænker på, at i de to internationale undersøgelser, vi netop har set, går man ind i en undersøgelsesproces, hvor man siger: Vi tager alle børn fra 1. til 3. klasse og undersøger, hvad de kan. For jeg er sikker på, at hvis man verden over havde taget det samme billede på 9. klasseniveau, ville billedet have været helt anderledes, for den danske folkeskole skal jo ses som et forløb og en helhed, og når jeg, som selv har haft en del børn i 8.-9. klasse, ser de opgaver, som de i dag løser på det niveau, og sammenligner dem med de opgaver, som jeg kunne løse, da jeg selv gik i 8.-9. klasse, kan jeg se, at det er markant ændrede krav, der stilles.

Så har der været en del debat om, at folkeskolen er dårlig. Bl.a. har hr. Frank Dahlgaard været inde på det, og dér synes jeg hr. Frank Dahlgaard burde være opmærksom på, at hvis man ser på de offentlige udgifter til grundskolen i relation til bruttonationalproduktet, kan man se, at der rent faktisk blev anvendt 1 pct. mindre af bruttonationalproduktet til grundskolen, da den borgerlige regering fratrådte, end der blev, da den tiltrådte, og det er et element, som måske burde med, nu hvor hr. Frank Dahlgaard pludselig tænker på bruge penge på folkeskolen, for det burde hr. Frank Dahlgaard have tænkt på på et tidligere tidspunkt.

Og når skolen nu bliver skældt ud, skal vi hele tiden huske på, at der rent faktisk er sket en lang række både små og store ting, som gør, at undersøgelser f.eks. kan vise, at 3. klasserne måske ikke er på niveau med 3. klasserne i andre lande, og vi skal heller ikke være blinde for, at indskolingsprocessen ikke har været lige smertefri i alle skoler.

Vi skal erkende, at der bliver begået fejl rundt omkring, men grundlæggende tror jeg hele indskolingsprojektet har været en utrolig god idé.

Og vi skal også huske på, at skolen jo først starter, efter at børnene har levet i 5-6 år, for i den periode dannes de væsentlige forudsætninger for den senere evne til indlæring, og det skal vi være opmærksomme på. Og jeg ved, at man f.eks. i Sverige i forbindelse med sundhedsplejerskens besøg rent faktisk gør meget ud af at fortælle forældrene, at de skal læse højt for deres børn, også selv om de er helt små, og også selv om det virker, som om de ikke har et sprog, for det vænner dem til sproget og giver dem dermed et godt grundlag for at lære at læse senere.

Men et andet element, som jeg tror er en helt afgørende forudsætning for indlæring, er glade børn, børn, som har tillid til sig selv, og som kan handle i fællesskab, børn, som ikke er bange. For nu er der jo folkeskolepolitikere, der i den grad synes, at den gamle, sorte skole var god, men jeg tror, der er mange, som, når de tænker sig rigtig godt om, også kan huske den knugende fornemmelse af frygt for læreren tilbage i 1950'erne, og jeg tror ikke, der var megen indlæring, når skrækken for at få et par på kassen dukkede op.

Det skal vi også huske på, når al kritikken af folkeskolen hagler ned, og vi skal også huske på den undersøgelse, der viste, at 80 pct. af de 14-årige er glade for at gå i skole – af alle alderstrin de 14-årige! Hvis man har noget som helst kendskab til 14-årige, så må man indrømme, at det faktisk er en meget stor andel.

Men den danske folkeskolelov kan blive bedre, og SF støtter derfor naturligvis de kvalitetsudviklingsprojekter, som undervisningsministeren beskrev.

Vi skal fastholde folkeskolen som en skole i udvikling og en skole, der altid skal kunne fungere i et samfund under forandring, og vi skal fastholde folkeskolen som en skole for alle, og det stiller store krav til lærernes pædagogiske og almindidaktiske kunnen. Og vi skal vide, at undervisningsdifferentiering er et af omdrejningspunkterne i den nye folkeskolelov, og vi skal give skolen redskaber til at tage denne opgave op.

Målet for os alle er eller bør være, at de unge, der forlader folkeskolen, skal være i stand til at fortsætte i et uddannelsesforløb og i stand til at lære nyt og bruge deres evner på en sådan måde, at de kan fungere i et stadig skiftende samfund.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Når fru Anne Baastrup taler om, at udgifterne til folkeskolen er faldet i procent af BNP, nationalproduktet, i den borgerlige regerings tid, hænger det jo sammen med to forhold:

Det ene er, at antallet af elever er faldet, fordi der ikke er blevet født så mange børn og der derfor med en vis forsinkelse heller ikke kommer så mange børn i folkeskolen, og så er det jo meget naturligt, at udgifterne til folkeskolen falder; sådan må det vist være. Og så var det oven i købet sådan, at udgifterne slet ikke faldt i samme omfang, som elevtallet faldt.

Og den anden forklaring på, at folkeskolens udgifter i procent af BNP faldt, er, at den borgerlige regering jo fik gang i BNP, og at det voksede. Og ser man på side 27 i Undervisningsministeriets publikation »Tal, der taler« fra 1986, så fremgår det, at i 1984, det tidligste år, der er med her, var de offentlige udgifter pr. elev i folkeskolen 30.600 kr., og da Schlüter stoppede i 1992, det sidste tal, var de steget til 35.400 kr. pr. elev, altså en markant stigning i udgifterne pr. elev i fast købekraft. Det er kendsgerningen.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

I den forbindelse har hr. Frank Dahlgaard nok helt overset den dér jubeloverenskomst, som den borgerlige regering indgik i 1987, hvor den borgerlige regering var ved at ryge, og så var det netop, at man virkelig åbnede op for pengeposen. I den forbindelse kostede det også folkeskolen adskillige millioner at få levet op til den borgerlige regerings fuldstændige jubelfest.

Samtidig så synes jeg også, at det er interessant, at Det Konservative Folkeparti nu ønsker at aflevere 1 mia. kr. til folkeskolen. Hvorfor har man ikke overvejet hele det projekt tidligere? Er det først efter, at hr. Frank Dahlgaard er kommet i Folketinget, at man rent faktisk synes, at folkeskolen er så elendig?

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

For at tage det sidste først: Den milliard til folkeskolen er ikke noget, der bliver ekstraudgifter. Den tager vi andre steder fra, bl.a. ved at sætte klassekvotienten en lille smule op. Så har vi fået adskillige milliarder, og en af disse milliarder vil vi bruge på de adfærdsvanskelige børn, som har behov for særlig undervisning og omsorg.

Så siger fru Anne Baastrup, at det jo var den dér helt uanstændige overenskomst i 1987, hvor vi gav lærerne en masse penge. Jamen fru Anne Baastrup ved jo godt, at indkomstpoltikken brød sammen dengang, og dér, hvor man ikke fik lønforhøjelser, var inden for den offentlige sektor, og selvfølgelig måtte man føre det ajour dér. Der var ikke andet at gøre, og det gjorde vi, og vi beholdt regeringsmagten, og vi fik rettet økonomien op, og det var en stor lykke for Danmark.

Så siger fru Anne Baastrup, at havde man lavet disse internationale undersøgelser med hensyn til læsning på 9. klassesetrin, så havde de vist et helt andet flot resultat for Danmark. Ja, man lavede det på 8. klassesetrin, og det var helt fint, men det er jo ikke ligeegyldigt, om børnene lærer at læse og regne i 3. eller 8. klasse. Jo senere de lærer det, jo senere kommer de i gang med at lære alt muligt andet.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Nu er jeg faktisk forvirret på et ret højt niveau. Jeg mener, at den omgang korte bemærkninger, som hr. Frank Dahlgaard havde med hr. Hans Peter Baadsgaard for nogen tid siden, viste, at Det Konservative Folkeparti ikke ønskede en nedsættelse af klassekvotienten, men nu kan jeg så forstå, at det er nedsættelse af klassekvotienten, der rent faktisk skal finansiere den her milliard.

Så vil jeg godt minde hr. Frank Dahlgaard om, at det rent faktisk var den konservative finansminister, der, før DA's overenskomster var afsluttet, gik ud med et resultat, der gjorde, at DA blev nødt til at følge efter.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jamen jeg har næsten ondt af SF's ordfører, som pjatter rundt med de dér lønforhøjelser i 1987, og som synes, at dem skulle lærerne altså ikke have haft. Det er da at spilde Folketingets tid.

Fru Anne Baastrup nævnte også noget andet. Fru Anne Baastrup nævnte – ja, hvad var det, fru Anne Baastrup nævnte – ja, klassekvotienten, som skulle sættes ned. Nej, det, vi siger, er, at der er mulighed for at sætte den lidt op, og det sker jo automatisk, fordi der kommer flere børn i klasserne nu, at sætte den en smule op, og det kan man sagtens gøre og samtidig forbedre undervisningsmulighederne, hvis man tager nogle af de adfærdsvanskelige børn ud, der for-

pester mulighederne for trivsel og indlæring i skolen, og tager sig seriøst af dem og også tænker på dem, der er tilbage, så kan vi få en bedre folkeskole.

Og fru Anne Baastrup kan sætte sig ind i vores omfattende program, der blev lagt frem før sommeren. Tingene hænger ganske udmærket sammen, og det betyder alt i alt ikke, at der bliver flere udgifter til folkeskolen, men at der bliver rykket rundt på pengene på en hensigtsmæssig måde.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Nu er det mit indtryk, at mange københavnske skoler bl.a. har det princip, at man fylder klassen fuldstændig op, således at man starter med 28 elever, og så har man mulighed for at supplere op.

Er det sådan, at hr. Frank Dahlgaard mener, at forudsætningen for, at man kan få den milliard ud af folkeskolen, er, at man i den københavnske folkeskole rent faktisk skal rende rundt med klassekvotienter, der ligger over de 30? Eller er det sådan, at hr. Frank Dahlgaard vil nedsætte den gennemsnitlige klassekvotient ved at lukke landdistriktsskolerne?

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Det Konservative Folkeparti ønsker aldeles ikke at sætte klassekvotienten op, så det bliver muligt at have mere end 28 i en klasse, ikke tale om.

Men vi accepterer, at en måde, hvorpå man bl.a. kan skaffe penge til de adfærdsvanskelige børn, så der bliver taget ordentlig hånd om dem, og penge til informationsteknologi og en række andre ting, er ved at lade den gennemsnitlige klassekvotient stige noget fra dette lave niveau, som er det laveste i hele verden. Det er der altså ikke nogen ulykker ved; selvfølgelig kan det lade sig gøre.

Elsbeth Gerner Nielsen (RV):

Vores børn tilbringer en stadig større del af deres tid uden for hjemmet. Derfor er det selvfølgelig mere afgørende end nogen sinde, at børnenes udlev er præget af kærlighed, kvalitet og krav, at børnene møder tilstrækkelig omsorg og modstand til, at de bliver stærke nok til at møde livet i al dets mangfoldighed, og at de forlenes med værdier, drømme og håb i et sådant omfang, at de kan udvikle sig til modne og

ansvarsbevidste voksne, som har tro på og tillid til egne kræfter og tro på og tillid til, at de gør en forskel.

Temaet for den her forespørgsel kræver derfor mange overvejelser for at blive tilstrækkeligt belyst, for hvad vil det sige, at der er kvalitet i undervisning og indlæring i folkeskolen? Begrebet kvalitet har sine etymologiske rødder i det latinske *qualis*, altså beskaffenhed; skolen skal være af en vis beskaffenhed. Beskaffenhed i forhold til hvad? Ja, vel i forhold til det samfund, som skolen rundes af og skal runde børnene til.

Når man lytter til den skolepolitiske debat, kan man somme tider få det indtryk, at debattørerne kræver, at skolen skal producere elever til et samfund, som for længst er forsvundet: et samfund præget af kæft, trit og retrning, stærke strukturer og klare værdier og normer med reference til Gud, konge og fædreland, men det er jo ikke sådan et samfund, vi lever i.

Hvad er det da for et samfund, som vores børn skal kvalificere sig og opdrages til? Det er et samfund i opbrud; et samfund med få holdpunkter, og hvor mulighederne er flere end begrænsningerne; det er et samfund domineret af billeder og uendelige mængder information. Intet er givet, næsten alt kan lade sig gøre; du kan blive hvad som helst, når blot du har kvalifikationer og modet.

Der er få naturgivne hierarkier. Lastvognschaufføren søn kan blive professor, og professorens søn kan gå i hundene. Arven og blodets bånd betyder stadig noget, men takket være den generelle velstand og opløsningen af tradition og fællesskab står den enkelte friere end nogen sinde. Det betyder samtidig enorme krav til den enkeltes navigationsevne, evne til at navigere i kaos. Skolen skal med andre ord gøre de unge til kaospiloteer, og det kræver en solid ballast; ellers ligger skuden for uroligt i søen.

De vigtigste kvalifikationer, som skolen skal give de unge, er derfor for det første evnen til at beherske ordet, og det vil sige, at børnene er i stand til at sætte ord på deres verden. Kun der ved får de nemlig også redskabet til at forandre den. Børn skal kunne dansk; de skal kunne tale dansk, og de skal kunne læse dansk.

Den største trussel i den sammenhæng er for mig at se, at børn i stigende grad konfronteres med billeder i stedet for ord; de ser mere, end de taler og hører. Baggrunden kender vi alle: Samtalen omkring spisebordet er afløst af det fælles kiggeri, og i stedet for at lege ser børnene fjernsyn og video. Derfor har skolen en stor opgave i

at byde billederne modstand, i at lære børnene at beherske ordet, i at samtale.

Så vidt jeg ved, er der ikke nogen af de mange undersøgelser om børnenes færdigheder, som har vurderet de danske børns evne til at føre en samtale, til at sætte ord på virkeligheden. Min umiddelbare vurdering er, at det er danske børn rent faktisk gode til, bl.a. fordi vi i den danske folkeskole har vægtet den kvalitet, altså at vi prøver at give alle børn mulighed for at komme til orde. At bagsiden af den medalje så desværre til tider kan være et temmelig højt støjniveau, er jeg enig i.

Noget af det, vi altså skal måle skolen på, er derfor: Kan eleverne samtale, eller kan de kun meddele sig? Vi kan altså ikke nøjes med at måle dem på, om de kan stave. De skal også kunne sætte ordene sammen, og de skal kunne lytte til hinanden; de skal kunne snakke sammen.

For det andet skal skolens kvalitet vurderes på dens evne til at lære børnene at skabe og holde fast på et fællesskab. Børnene skal lære at begå sig i et samfund uden faste mønstre og strukturer. De skal med andre ord selv være dygtige til at skabe sig en referenceramme og et netværk at agere inden for, og samtidig skal barnet blive dygtigt til at bevæge sig fra netværk til netværk, fra værdisæt til værdisæt, fra subkultur til subkultur, om man vil.

På den moderne arbejdsplads som f.eks. Oticon skal hver enkelt medarbejder helst kunne indtage mange forskellige pladser i produktionsprocessen. Det kræver selvfølgelig også, at vedkommende er hurtig til at tilpasse sig nye kollegaer og deres måde at betragte livet på.

Netop dette lægges der op til i den nye folkeskolelov. Den projektorienterede undervisning giver gode muligheder for at lære børnene at arbejde sammen, at få noget fra hånden ikke kun ved at slide alene ved skrivebordet, men ved at arbejde sammen og ved at få gruppen og kammeraterne til at arbejde så effektivt som muligt.

Såtidig giver folkeskolen en god ramme for at lære at begå sig i mange forskellige sammenhænge. I den danske folkeskole mødes børn med vidt forskellig baggrund etnisk og socialt. Mange forskellige livssyn mødes og brydes i folkeskolen. Netop fordi vi holder fast i, at folkeskolen er for alle, giver vi også det enkelte barn alle tiders mulighed for at lære at omgås vidt forskellige mennesker og kulturer.

Og det skal det kunne, hvis det som voksen skal begå sig på en arbejdsplads, på cafeen eller i den sammenbragte familie. Altså skal vi måle folkeskolens kvalitet på børnenes sociale færdigheder, på deres evne til at omgås andre, til at begå sig, på deres tolerance, om man vil.

Endelig og for det tredje skal skolen selvfølgelig give børnene en solid faglig ballast. I et samfund, som bliver stadig mere informations- og vidensafhængigt, er de faglige kvalifikationer overordentlig vigtige. Og de danske børns faglige kvalifikationer skal selvfølgelig være bedre. Det tror jeg de fleste er enige i.

Men vi må aldrig ende med alene at vurdere den danske folkeskole på det, vi traditionelt har betragtet som faglige kvalifikationer. Børnene skal kunne læse og regne, javist, og selvfølgelig og heldigvis er det nemt at finde måleinstrumenter, når det drejer sig om de faglige kvalifikationer; det må bare ikke føre til, at forældre, lærere og politikere alene vurderer folkeskolens kvalitet på, om børnene kan stave til kateder, dividere brøker og placere Tønder på et Europakort.

Der er nemlig så meget andet, man skal kunne for at navigere i det moderne danske og internationale samfund. Lidt forenklet kunne man sige, at det, det først og fremmest drejer sig om, er at hjælpe barnet og eleven til at hvile i sig selv, og hvordan måler man dét?

Lad mig til sidst understrege, at regeringen ikke alene kan løfte opgaven at sikre ordentlig kvalitet af undervisning og indlæring i folkeskolen. Lærere, forældre, ja alle voksne har et ansvar for at udvikle folkeskolen til en god skole.

I Det Radikale Venstre så vi gerne, at f.eks. forældre og bedsteforældre brugte mere tid på at tage del i børnenes undervisning til eventuelt selv at undervise på skolen. Det vil selvfølgelig kræve et mere fleksibelt arbejdsmarked med gode muligheder for deltid eller en anden indretning af forældreloven end den, vi har i dag.

Regering og Folketing har et stort ansvar for folkeskolen, og jeg synes, at vi tager det ansvar på os bl.a. ved at vedtage og holde fast i en af verdens mest progressive folkeskolelove, ved at iværksætte en række kvalitetprojekter i folkeskolen, sådan som undervisningsministeren har gjort rede for, ved løbende at igangsætte forsøgs- og udviklingsarbejde i folkeskolen, ved at sikre lærerne en ordentlig efteruddannelse – og nu en helt ny læreruddannelse med stor vægt på den faglige fordybelse.

Vi kan godt være den danske folkeskole bekendt, men der er tendenser, som bør mane til bekymring og bevågenhed. I den sammenhæng bør vi være mindst lige så bekymrede over, at 15-17 pct. af alle danske børn og unge under 18 år har så store sociale, sundhedsmæssige eller psykosociale problemer, at de har behov for specielle tilbud, som over, at gennemsnittet i en dansk tredjeklasse ikke læser så godt som den tilsvarende finske eller italienske.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Fru Elsebeth Gerner Nielsen hæftede sig ved nogle af den danske folkeskoles styrkesider, og de er der, og de er gode. Eleverne i dag er jo langt bedre til at formulere sig mundtligt og til at samtale, end min generation eksempelvis var, da vi var unge.

At kunne gebærde sig i fællesskab, at have det, som fru Elsebeth Gerner Nielsen kaldte sociale færdigheder, at have tolerance over for dem, der er anderledes, er en god ting, og her har folkeskolen sin styrke, og det skal vi selvfølgelig holde fast i. Men det må vel være sådan, at vi politikere koncentrerer os om problemerne de steder, hvor det ikke går så godt, og det er altså med hensyn til de mere kontante færdigheder.

Og når fru Elsebeth Gerner Nielsen taler varmt om, hvor gode de unge er blevet til samtale og mundtligt dansk – og det er jo rigtigt – så synes jeg, vi også skal hæfte os ved, hvor dårlige og utilstrækkelige de er, når det drejer sig om skriftlig fremstilling og formulering, og dér tænker jeg ikke bare på tegnsætning og stavning; jeg tænker også på det at kunne bruge sproget, at kunne formulere sig og ikke bare komme med floskler og med argumenter, der kører i ring, og som egentlig ikke er argumenter, for det er jo dér, vi skal sætte ind, og det kræver træning, og det kræver lektier.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Det er sundt at debattere, og det må vi naturligvis værne om, og derfor synes jeg, det er glædeligt at se, at samtlige politiske partier – ikke kun folkeskoleforligspartierne, men samtlige partier – har været enige om at stille denne forespørgsel.

Ordentlig kvalitet er selvfølgelig noget, som nødvendigvis må ses i forhold til et veldefineret og klart formål for folkeskolen, og det er her, man i alt for mange år har svigtet. Man har ganske enkelt været bange for at stille de nødvendi-

ge krav. For det politiske flertal har den opfattelse, at skal alle kunne følge med, så må børnene helst ikke blive sat til noget, de ikke ligefrem har lyst til. Men efter min opfattelse kan man kun sætte sig et formål for folkeskolen, hvor både lysten og kravene tilfredsstilles. Og det kan godt være, at denne forespørgsel ikke alene skal dreje sig om folkeskolen. Hele perioden fra barn til voksen skal nemlig efter Fremskridtspartiets mening ses i en sammenhæng, altså hele socialiseringsprocessen.

Lyst har længe været nøgleordet for den måde, hvorpå vore børn vokser op her i landet, ikke mindst i institutionerne og skolerne; men det kan være særdeles vanskeligt at sikre, at undervisningen og indlæringen har en ordentlig »kvalitet«, hvis den skal være lystbetonet. Lyst skal stilles over for pligt, og pligt har alt for længe været et af de værste fyord i Danmark.

Folkeskolen er derfor gennem de sidste mange år blevet et opholdssted for unge, indtil de er vokset op og endelig må få lov til at lære noget – hvis de har lyst, vel at mærke! – og så kan det faktisk være for sent.

Undervisningen må have et element af pligt, og hvis vi ikke tager pligten med som formål for folkeskolen, så mister vi ganske enkelt flere pladser i kampen om en førerposition i det globale videnssamfund.

Det er simpelt hen hverken muligt eller formålstjenligt at betragte folkeskolen isoleret. Det starter allerede før folkeskolen, nemlig i institutionerne indtil det år, hvor barnet fylder 7 år, og Danmark er ganske enkelt det eneste land i den civiliserede verden, som ikke stiller krav til deres børn allerede under førskoleaktiviteterne.

Danske børn starter i institutioner, som er en del af det sociale system, der udelukkende er tilpasset forældrenes pasningsbehov, og vi bruger hvert år ca. 22 mia. kr. på rent passiv børnepasning, uden at der overhovedet stilles krav med hensyn til børnenes udvikling. Men i andre europæiske lande er man ikke så bange for at stille krav til børnene i førskoletiden.

F.eks. er der i en artikel i Mandag Morgen fra den 4. november en opstilling over indholdet i forskellige udvalgte landes førskoleordninger, og det kan nævnes, at i Frankrig har man sådan noget som fysisk udvikling, tekniske og videnskabelige aktiviteter, kommunikation og mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed og kunstneriske og æstetiske aktiviteter.

Og som jeg var inde på i en kort bemærkning, har man i Finland udvikling af sociale, følelses-

mæssige og intellektuelle kompetencer, fysisk udvikling, æstetik, etik og religion og finsk og svensk m.v., og dér var jeg glad for at høre Socialdemokratiets ordfører netop understrege, at vi her i landet naturligvis må tage ved lære af de lande, hvor det har vist sig at fungere bedre på det pågældende område.

Jeg kunne altså blive ved, men vil slutte med børnehaverne i vort eget land, Danmark. Her er formålet ikke defineret, og med hensyn til børnehaveklasserne er der ikke undervisning i betydningen indlæring af konkrete færdigheder, men mulighed for undervisning i særlige fag, f.eks. dansk og matematik. Og det skal understreges, at det ikke er et krav, men en mulighed.

Vi er simpelt hen nødt til at se på den samlede strategi for uddannelsen af vore børn, altså fra børnehaven og videre frem; det er ikke tilstrækkeligt at tage de enkelte dele isoleret. Og der må være et formål for førskolen, og det skal hænge sammen med formålet for folkeskolen. Endelig skal folkeskolen være kvalificerende til en videreuddannelse og herunder naturligvis til erhvervslivet.

Og vi kan godt tillade os at gøre folkeskolen strengt kvalificerende, for trods alt går allerede i dag 78 pct. af eleverne videre til en ungdomsuddannelse, heraf 42 pct. til gymnasiale uddannelser og 52 pct. til erhvervsfaglige. 16 pct. springer så fra, men samlet ender 70 pct. af en årgang med en erhvervskompetencegivende uddannelse. Samlet giver det faktisk ret mange års uddannelse i Danmark, og der er bl.a. derfor ingen grund til ikke så tidligt som muligt at stille krav med hensyn til vore børns indlæring.

Den senere tids undersøgelser peger entydigt på væsentlige problemer i den samlede undervisningssektor, som også andre ordførere har været inde på. Således er de elementære færdigheder i dansk, matematik og sprog på et alarmerende lavt niveau i folkeskolen, og det bliver ikke bedre højere oppe i systemet.

Og på universiteterne bliver der i dag optaget ti gange flere studerende end for 30 år siden, men dette har ikke ført til nævneværdigt flere undervisningsstillinger, og økonomien er ikke fulgt med. I dag bruges der f.eks. 6.300 dollar på en passiv vuggestue- eller børnehaveplads, men kun 6.700 dollar på en universitetsstuderende, og dette har uundgåeligt sænket kvaliteten af de færdiguddannede katastrofalt. Disse tal har jeg fra OECD-undersøgelsen i Mandag Morgen.

Som sagt er det altså ikke godt nok at diskutere folkeskolen isoleret. Der skal ses på en sam-

let uddannelsesstrategi, hvor folkeskolen naturligt nok skal have en egentlig kvalificerende funktion.

Alle vegne fra lyder det enstemmige krav om bedre kvalifikationer. Vi hører det fra erhvervslivet, og vi hører det fra de videregående uddannelser. Så sent som i mandags, altså den 25. november, sagde Carl Th. Pedersen fra Odense Universitet, at de studerende ikke er i stand til at lære, idet de, fra de er små, er vænnet til kun at beskæftige sig med det sjove og det lystbetonede, og indlæring er ikke sjovt. Altså sker der ikke nogen indlæring af almindelig viden, og dette får konsekvenser, for såfremt børn og unge ikke trænes i koncentreret tilegnelse af viden, i indlæring, fortabes deres evne til indlæring i det hele taget, og derved mister de evnen til senere at beskæftige sig med kvalificerede emner på højt niveau.

Det er måske hårde ord, jeg har sagt her i dag, men jeg må desværre erkende, at jeg tror, det er rigtige ord, for det må atter på en eller anden måde komme på skemaet, at der skal ske en reel indlæring af faglig karakter.

Jeg hørte f.eks. engang en elev, der blev præsenteret for en fremmedordbog, sige, at det jo ikke var muligt at slå et ord op, når man ikke vidste, hvordan ordet blev stavet, og det kan jo være rigtigt nok, og det er netop derfor, der så tidligt som muligt skal ske en indlæring. Og det er ikke nok, at svarene for det meste findes et eller andet sted, medmindre man kan finde det pågældende sted.

Det er også et dårligt signal, at vore børn tilbringer mere tid i fritidsordninger eller for den sags skyld på gaden end i skolen. Og det kan være nødvendigt på flere måder at organisere skolen og undervisningen anderledes. Skolen skal moderniseres og lukkes op, og børnene skal tilbringe mere tid på skolen. Det vil også give forældrene større tryk.

Skal Danmark ikke tabe i uddannelsesræset, må vi se at komme op af starthullerne og kræve, at børn allerede under førskoleaktiviteterne bliver vænnet til, at de skal lære noget, og at der stilles krav til dem.

Vi må vise, at vi tager vore børn alvorligt, og vi må vise vore børn, at vi også vil tage vores del af ansvaret for, at de får den bedst mulige uddannelse her i livet, for det giver os alle en bedre og mere sikker fremtid. Det skal heller ikke være sjovt det hele, for sådan er det jo ikke i virkelighedens verden.

Jeg skal til sidst sige, at Fremskridtspartiet er glad for, at samtlige politiske partier støtter den dagsorden, der nu er foreslået af Socialdemokratiets ordfører, og vi er naturligvis helt på linje med dagsordenen, og jeg håber og tror, at fremtiden vil vise, at netop det aspekt, at folkeskolen er folkets skole, kan få ikke bare en bred tilslutning, men tilslutning fra hele Folketinget.

Og vi er naturligvis af den opfattelse, at det er kedeligt, at Det Konservative Folkeparti ikke var med i folkeskoleforliget sidste gang – det vil jeg gerne understrege her i dag – for da vi sad og forhandlede sammen med Det Konservative Folkeparti, følte jeg i hvert fald helt klart, at også dette parti gerne ville være med.

Selvfølgelig er der også nogle ting, som vi andre kan være uenige i, og som det er fremgået af min tale her i dag, er der nogle ting, der virkelig skal strammes op. Men det er jo sådan i politik, at vi en gang imellem både må give og tage, og de meldinger, der har været fra Fremskridtspartiet om f.eks. regne- og læsevanskeligheder osv., skal virkelig tages alvorligt også af Venstre, og det er selvfølgelig, fordi vi mener, at det er vigtigt at understrege, at det fortsat er sundt at have denne debat, selv om man er med i et folkeskoleforlig.

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten har været med til at stille denne forespørgsel og har også været med til at foreslå den fælles dagsorden. Og der er jo ofte debat om folkeskolen både på det offentlige og på det politiske plan, og den fylder også dagsordenen herinde, og det må vi selvfølgelig overordnet set betragte som positivt, for det er jo en sag, som ikke kun berører 600.000 børn og det tilsvarende antal forældre, men os alle.

Og det er jo en sag, som alle med stor interesse blander sig i og deltager i, fordi stort set alle i det danske samfund har gået i folkeskolen og har en mening om den og derfor uden blusel tillader sig at komme med ganske uforbeholdne synspunkter om, hvordan den er, og hvordan den skal være, og det er jo fundamentalt set udtryk for, at der også i befolkningen er meget stor interesse for de forhold, vi byder børnene i skolerne, og det er også udtryk for noget nyt i forhold til tidligere, at man i langt højere grad interesserer sig for disse ting og blander sig i dem.

Den nuværende folkeskole er efter min opfattelse langt bedre end sit rygte, men det skal naturligvis ikke blokere for, at vi arbejder for at

forbedre den yderligere og sætter fokus på nogle af de problemer, der givetvis er. Men det kan måske være nyttigt at tage de historiske briller på, når man skal vurdere den nuværende folkeskole og de opgaver, den løser, og et af de største problemer med hensyn til det historiske er, at repræsentanter for den ældre generation ofte skønmalder deres egen skoletid og deres gamle skole. Der er næsten tale om et kollektivt hukommelsestab. Og hukommelsestab og erindringsforskydningerne med hensyn til fakta betyder, at gamle dages folkeskole opreklameres. Men set i forhold til folkeskolen i dag var folkeskolen i gamle dage elendig.

Ser man f.eks. på evnen til at læse, har der været foretaget undersøgelser af de forskellige generationers evner til at læse, og det interessante ved disse undersøgelser var, at jo ældre man var, jo dårligere var man til at læse. Men med hensyn til ens egen opfattelse af, hvor godt man læste, gjorde det omvendte forhold sig gældende. Groft taget viste undersøgelsen, at børnene var dobbelt så gode til at læse, som de troede de var, mens de ældre generationer troede, de var dobbelt så gode, som de var.

Jeg vil ikke afvise, at man skal gøre mere for elevernes læseundervisning, men man skal forstå udgangspunktet, og det er ikke, at eleverne er blevet meget dårligere end tidligere, men at vores krav til deres læsevne er blevet meget større, bl.a. fordi en stadig større del af de unge skal bruge deres læsevne i det videre uddannelsesforløb, hvad enten dette forløb er en klassisk boglig karriere, eller det er en faglig uddannelse, og det er jo noget nyt.

Og i dag stiller vi mange flere krav til de unge, som skal fungere i det nuværende og det fremtidige samfund, og dermed er folkeskolen desværre ikke med til at ændre den sociale opdeling i samfundet.

Men i den forbindelse er det også vigtigt, at vi forstår, at det kun at se på optræningen af evnen til at læse er en meget endimensionel betragtning, for folkeskolen skal også udvikle andre sider, bl.a. fordi de fleste mennesker opøver deres evne til at tilegne sig viden på forskellig måde, og det at kunne læse er kun ét element. Der skal også være en række elementer, hvor eleverne skriver, organiserer og skaber – ikke kun kunst, men retten til at lade det legende menneske få frit løb, lade den lille Storm P. få plads overalt, også i folkeskolen.

Men desværre er der mange elever, som oplever, at deres evner på den slags felter ikke tæl-

ler. Når alt er gjort op på regnebrættet, så er det læsevnen og regneevnen, der tæller, og det, der betyder noget for systemet, og det til trods for at det er alle mulige andre evner, som man efter-spørger senere i livet. Man kan blive professor i matematik uden at kunne stave sit eget navn. Jeg tror sådan set aldrig Einstein ville være blevet en mønsterelev i folkeskolen, og han ville næppe været sluppet igennem gymnasiet.

Debatten om indholdet i skolen handler også om den socialisering, som er en af skolens vigtigste opgaver, og her skilles vandene i den politiske debat ofte. Der var én type mennesker, som man havde brug for i industrisamfundet: punktighed, præcision og disciplin var nogle af kodeordene. I dag kan man snakke om, at fleksibilitet, kreativitet og måske et vist niveau af selvdisciplin er kodeord i informationssamfundet og i dets skole. Er det Folketingets opgave at forhindre folk i at udvikle alle sider? Er det Folketingets opgave at være med til at skabe skabelonmennesker, der passer til læseplaner og lærerforventninger? Det mener vi ikke.

Kvalitetsudvikling er selvfølgelig et gode, og det ville være meget mærkeligt, hvis der var nogen, der stillede sig op og sagde, at de ikke ønskede at udvikle kvaliteten, heller ikke kvaliteten i folkeskolen. Det mener Enhedslisten naturligvis også man skal. Men at der skal stilles krav til eleverne – og det skal der – er ikke det samme som, at man skal stille alle mulige krav, der alene har til formål at bibringe lærerne eller systemet en opfattelse af, at man har gjort noget godt.

F.eks. er det vores opfattelse, at de eksamener, som man har i folkeskolen, dem kan man godt undvære. At man stiller krav, at man sørger for at prøve at forbedre eleverne, at man prøver på at have en diskussion med dem om, hvordan de kan udvikle sig, er ikke nødvendigvis det samme som at lave eksamener, hvor man putter folk i bås.

Et af de problemer, skolen har i dag, er bl.a. den dybe mistillid, som nogle i det politiske system nærer til lærerne og til dels også til eleverne. Den mistillid er nedbrydende for kvalitetsudviklingen. Hverken børn eller voksne trives og udvikles af skælden ud og mistænksomhed.

Vi må understrege igen og igen, at folkeskolen ikke skal udvikles som en traditionel virksomhed og ikke skal have trukket nogle af de mekanismer ned over hovedet, som vi kender fra de traditionelle erhvervsvirksomheder. Jeg

kan høre på tonen fra nogle ordførere, at det sådan set var det, man gerne ville – og der var også lidt af tonen i undervisningsministerens tale. Man så sådan set gerne en udvikling hen imod, at skolelederen kunne fungere som en leder af en virksomhed, og der blev brugt et sprog, som mindede om det, man ville bruge om en traditionel erhvervsvirksomhed.

Jeg tror, det er meget forkert, hvis man trækker folkeskolen i den retning. Folkeskolen er i langt højere grad en samarbejdsskole, hvor både lærere og elever – og selvfølgelig også lederen – har nogle forskellige funktioner og skal samarbejde og diskutere med hinanden.

I denne måned kom resultaterne af den internationale sammenligning af elevernes færdigheder i matematik og naturvidenskab. Undersøgelsen illustrerer problemet ved den slags sammenligninger: skolestarten ligger forskelligt i forskellige lande, fagene introduceres på forskellige klassetrin, prøveformerne er forskellige, og heldigvis for det.

Jeg håber, at vi alle er enige om, at vi ikke skal indrette den danske folkeskole efter en eller anden international gennemsnitsnorm eller efter nogle standarder, som er opfundet i andre lande. Jeg kan også forstå, at det har været et af problemerne i forhold til undersøgelsen, at bl.a. de danske skoler, som har indgået, ikke har vurderet, at de passede ind i den skabelon, man har fundet på i undersøgelsen.

Vi skal selvfølgelig videreudvikle kvaliteten af både danskundervisningen og undervisningen i naturvidenskabelige og andre fag; men skolen er på mange måder et spejl af samfundet. Hvis ikke vi voksne prioriterer litteratur og læsning, hvordan skulle børnene så blive gode læsere? Hvis det er image, overflade og smart-hed, der belønnes på arbejdsmarkedet, hvordan skal børn så engageres i matematik, teknik eller natur? Vi er nødt til at forstå, at der faktisk er en sammenhæng mellem, hvordan vi organiserer voksenverdenen, og hvordan børnene oplever den.

Og de er meget kloge, så de kan hurtigt – åbenbart hurtigere end nogen af de voksne kan forstå det – se, hvad det er, der virkelig gælder i det virkelige liv. Og hvis det er sådan, at vi lige præcis lægger vægten i det virkelige liv på smarthed og image og fernis, jamen så bliver det også det, vi putter i børnene i folkeskolen. Og det vil naturligvis være en katastrofe, men det viser noget om, at vi også skal ændre vores vok-sensamfund.

Natur og teknik, som er et nyt fag, der er kommet ind, fører forhåbentlig til, at der bliver en større og mere grundlæggende viden om naturvidenskabelige og tekniske spørgsmål, og det synes vi er godt. Vi håber i hvert fald, at det kan blive et gode.

Men vi ser frem til, at man udvikler det til et fag, sådan som ministeren også sagde, og det skal efter Enhedslistens opfattelse bl.a. ske ved, at det bliver muligt i forbindelse med uddannelsen som lærer at tage faget natur og teknik på seminarier. Det er ikke muligt i dag, og det er desværre også noget af det, der er til diskussion i forbindelse med den nye læreruddannelse. Vi synes, det er vigtigt, for hvis det skal opfattes som et fag og ikke bare som et sammenrod af, hvad man finder på forskellige steder, må det også være muligt at tage det som et linjefag på seminarier.

Omkring læreruddannelsen synes vi, det er vigtigt, at de muligheder for eksperimenterende undervisning, som man kender inden for friskolelovgivningen, også findes i folkeskolen. Det er vigtigt, at der kommer en fornyelse indefra i folkeskolen, at folkeskolen selv på sit eget grundlag kan udvikle sig.

Det stiller store krav til lærerne og til læreruddannelsen. Lærerne skal have et godt pædagogisk og psykologisk grundlag for at arbejde i skolen. Derfor skal de pædagogiske og psykologiske fag fortsat have en stor og central plads i læreruddannelsen. Uddannelsen skal have et kvalitetspræg og et stort praktikelement, så de studerende kan kombinere skolens virkelighed med seminariernes undervisning.

Debatten om læreruddannelsen er nu i gang, men Enhedslisten mener, at det er med lærerne som med ostene i tv-reklamerne: det tager den tid, det tager, at lave en lærer.

Endelig vil jeg som det sidste nævne, at det er meget vigtigt i hele denne her proces, at man inddrager eleverne i demokratiet, så at de bliver en del af det, der foregår i folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg forstod, at hr. Bruno Jerup ikke blev helt færdig med sin tale; men det kan være, han får mulighed for det efter mine kommentarer til ham.

Når jeg går på talerstolen nu, er det simpelt hen, fordi der kom en bemærkning fra Enhedslisten – og det kommer ikke bag på Fremskridtspartiet – omkring det her med lederen,

der skulle være ligesom i erhvervslivet osv. Jeg forstår på Enhedslisten, at bare det er kollektiv ledelse, og bare lærerne gør præcis, som de selv vil osv., så får man det bedst mulige miljø i folkeskolen.

Det kommer som sagt ikke bag på Fremskridtspartiet, at Enhedslisten har den holdning, men jeg vil gerne spørge Enhedslisten: Er der noget galt i, at en leder i en folkeskole er meget dygtig og dynamisk i stedet for at være mere eller mindre ligeglad med folkeskolen?

Jeg siger ikke, at skolelederne er dårlige i dag, men jeg siger, at man skal have de bedst kvalificerede, og jeg har for den sags skyld ikke noget imod, at en leder fra erhvervslivet bliver leder i folkeskolen.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Selvfølgelig har Enhedslisten ingen indvendinger imod, at der er dygtige ledere i folkeskolen, der har forstand på at få alle medinddraget i processen. Det er det, jeg ligesom synes, man skal prøve at sætte fokus på. Det var sådan set også noget af det, jeg sidst var inde på.

For mig er en god leder ikke en leder, som er direktør for butikken og udsteder ordrer, men det er i virkeligheden én, der formår at få lærerne og eleverne til at arbejde sammen. Det er meget vigtigt, at man forstår den kollektive proces. Det er en samarbejdskultur, og hvis de forskellige elementer i den kultur ikke kan samarbejde og ikke forstår, at de alle sammen er vigtige for læreprocessen, ja, så kan det ikke fungere.

Det er en helt, helt anden lederfunktion end den funktion, man ser eller i hvert fald historisk har set i traditionelle industrivirksomheder. Det er meget vigtigt for os at understrege. Vi synes, at vi skal udvikle en folkeskole for alle, der giver muligheder for alle, og hvor alle kan samarbejde.

Og så vil jeg til slut sige, at folkeskolen er meget bedre end sit rygte.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Hr. Bruno Jerup ønsker ikke, at der skal være en direktør, der ligesom banker dem, der nu er ansat på skolen, på plads. Det er jeg da enig i, men jeg synes faktisk, det er at sætte erhvervslederne ude i den danske industri i et dårligt lys. Er Enhedslisten så langt bagud, at de stadig væk tror, at erhvervsledere bare banker deres medarbejdere på plads og siger: Sådan skal det være!

Tror Enhedslisten virkelig, at en erhvervsleder, der har de holdninger, som Enhedslisten giver udtryk for her, bliver accepteret? Sådan er det jo ikke i det virkelige liv, hr. Bruno Jerup, og det ved hr. Jerup forhåbentlig. En dynamisk og virkelig velfungerende leder i erhvervslivet er ikke kendetegnet ved det, som hr. Bruno Jerup beskrev.

Addi Andersen (CD):

Det er jo berigende at sidde her i salen og høre debatten, og derfor er jeg jo heldig, at jeg er sidste ordfører. Der falder mange guldkorn. Derfor vil jeg starte med – som en af de gamle, der tror, at de er bedre til at læse og skrive, end de er, og som kun har gået 7 år i skole – at sige tak til undervisningsministeren for den besvarelse, han har givet af dagens forespørgsel om folkeskolen.

Vi er alle optaget af, at vore børn skal blive dygtige samfundsborgere, og at det skal gå dem godt i livet. Det har folkeskolen en stor andel i, og derfor må debatten om undervisningen heller aldrig gå i stå. Heldigvis er alle partier herinde optaget af spørgsmålet; og skoleforlig bliver som regel gennemført med et bredt flertal i folketinget.

Men et skoleforlig har jo ikke indbygget evighedsgaranti. Der kommer hele tiden nye krav udefra, og man får ny viden og nye erfaringer at tage stilling til. Som ministeren har sagt det, så vil kvalitetssikring aldrig kunne ske én gang for alle, for god kvalitet kræver løbende tilpasninger.

Alle partier står bag forespørgslen i dag, som i øvrigt er den anden, vi har i dette kalenderår. Men der er også sket ting i den mellemliggende tid, der har givet genlyd i presse og medier. Overskrifterne er i vid udstrækning gået ud på, at danske børn ikke læser godt nok, matematikundervisningen er for dårlig, lærerne er ikke dygtige nok, og man halter bagefter med efteruddannelsen. Alt det skal der gøres noget ved.

Men der har også været plads til tilbageskuende artikler i aviserne, som har søgt årsagerne til de problemer, vi har. Og der er i hvert fald for CD ingen tvivl om, at tendenserne og udviklingen i 1970'erne og mange år derefter har efterladt en gæld, der skal tilbagebetales nu.

En undersøgelse, som man kan se i den seneste erhvervsreddegørelse, fortæller, at danske virksomheder vurderer, at folkeskolen er det vigtigste område i velfærdssamfundet, men at kvaliteten er for lav. Næst efter forenkling af

love og regler er folkeskolen faktisk det område, hvor virksomhederne mener, de vil have størst gevinst af forbedringerne.

Folkeskolen er det grundlæggende niveau i uddannelsessystemet, og en kvalitetsforbedring i folkeskolen smitter af på resten. Det drejer sig først og fremmest om solide kundskaber og færdigheder i skolens grundfag; men det handler også om at give et solidt bidrag til almenmenneskelig holdningsdannelse og forståelse af vort danske kulturgrundlag i forlængelse af forældrenes opdragelse.

Derfor er det også et krav til lærerne, at de har tilstrækkelig faglig indsigt, og det får de ikke, hvis man forlanger af dem, at de skal undervise i alt for mange fag på alle klassetrin. Arbejdet med at udforme en ny læreruddannelse er i fuld gang, og ønsket om at styrke lærernes faglige niveau prioriteres højt.

Men læreruddannelsen kan ikke stå på kun det ene ben. Det drejer sig om at finde en fornuftig balance mellem den rene faglighed og så hensynet til de andre bestanddele i uddannelsen, som skal sætte lærerne i stand til at undervise, indgå i forældresamarbejde og tage sig af alle de opgaver, som en lærer nu engang skal tage sig af. En ny læreruddannelse skulle gerne blive et godt bidrag til sikring af kvaliteten af undervisning og indlæring i folkeskolen.

Fra forskellig side, bl.a. Danmarks Lærerforening, er der blevet advaret om folkeskolens manglende ensartethed på landsplan. Det er en sag, CD altid har interesseret sig for, og derfor er vi også tilfredse med, at der nu er blevet fastsat centrale kundskabs- og færdighedsområder i alle skolens fag, som lærerne er forpligtede over for.

Forskel mellem de enkelte skoler vil der altid være, men som samfundets tilbud til alle om undervisning af deres børn skal forældrene kunne være trygge ved at vide, hvad de kan forvente af det grundlæggende kvalitetsniveau, uanset hvor de bor i landet. Alle kan vel desuden være enige i, at det i hvert fald ikke bør være mangel på kvalitet i undervisningen, der gør, at folk fravælger folkeskolen.

Jeg tror, at det er 12 pct. af børnene, der for øjeblikket går i de private skoler. Mange lader til at vælge de private skoler, fordi de synes, folkeskolen er for vattet, der bliver ikke stillet nok krav, og der mangler navnlig konsekvens over for de elever, der ikke afleverer deres opgaver til tiden, ikke passer deres arbejde og skaber uro i timerne, eller hvad det nu kan være.

Undervisningsministeren er også i gang med at undersøge disse forhold. Det synes jeg er godt og nødvendigt, men jeg er sandelig også enig med ministeren i, at forældrene må påtage sig deres andel af ansvaret. Deres indsats i opdragelsen har også indflydelse på skolens kvalitet.

Jeg vil kort nævne de problemer, der er med undervisningsmidler, herunder indførelse af edb i undervisningen. Skal vi hæve kvaliteten i undervisningen, er det næsten en selvfølge, at man ikke kan lade eleverne sidde på skolebænken med utidssvarende og slidt materiale, mens de samtidig henter en stor del af deres viden uden for skolen i et multimediesamfund. Det går ikke. Selv om det ikke er skolens opgave at konkurrere på underholdningsværdi, så gør det altså ikke udbyttet ringere, hvis eleverne også synes, det er sjovt at lære noget og at gå i skole.

Derfor er jeg også glad for, at ministeren vil opfordre mange flere skoler til en mere varieret og fleksibel planlægning af undervisningen og af børnenes skoletid. Jeg tror, det kan være med til at give en bedre udnyttelse af tiden og en bedre opdeling af skoledagen.

Kvaliteten i folkeskolen skal fremover evalueres og måles, og danskernes forventninger og holdninger skal undersøges. Det tror jeg bliver vigtige ingredienser i den videre kvalitetsudvikling, der skal ske, og også afgørende for kommende ændringer i loven.

Til sidst vil jeg sige, at CD er glade for, at Folketinget kan samles om at stemme for den foreslåede dagsorden.

Pia Kjærsgaard (DF):

Det er af allerstørste vigtighed, at folkeskolen fungerer godt, og at børnene får det fulde udbytte af den undervisning, de bliver tilbudt, så de bliver bedst muligt rustet til videreuddannelse på forskellige niveauer i deres videre voksentilværelse.

Det er desværre en kendsgerning, at den stigende kritik af elevernes manglende kundskaber – for nogle år siden vedrørende læsekundskaberne og nu for nylig regnekundskaberne – er berettiget, og det er af allerstørste vigtighed, at eleverne bliver langt, langt bedre rustet til at være inde i disse ting.

Det bør være et helt og aldeles rimeligt krav, at de første prioriteter i folkeskolen er at lære børnene at læse, skrive og regne. Det er faktisk rystende at opleve, at alt for mange i den generation, der i dag er i 20'erne, staver for dårligt, og man må jo konstatere, at man selv i de skrev-

ne medier desværre oplever, at der er for mange stavefejl i de artikler, der er blevet udarbejdet af folk, der er uddannet ekstra til at beskæftige sig med dette. Folkeskolen er formelt på højt niveau, men desværre ikke reelt.

Dansk Folkeparti ønsker ganske afgjort ikke den sorte skole genindført. Det tror jeg ikke der er nogen politikere eller andre der ønsker. Det er ikke den vej, vi skal gå, det er ikke dér, vi skal have et tilbageskridt.

Der er for Dansk Folkeparti ingen tvivl om, at ressourcerne bliver brugt helt, helt forkert, og jeg er enig med de øvrige ordførere i, at det derfor er godt, at vi får denne debat i dag. Lad os så håbe, at den dagsorden, vi senere alle sammen stemmer for, bliver fulgt effektivt op, og at vi får et resultat ud af det!

Det er fint, at eleverne bliver mentalt styrket, at de får en samfundsindsigt, og at de bliver frie og selvstændige mennesker, og det er skolen naturligvis en stor del af at gøre dem til. Men jeg er fuldstændig enig med undervisningsministeren, når han siger, at forældrene også har et meget, meget, meget stort ansvar, som måske flere og flere forældre desværre ikke fuldt og helt lever op til. Det kan skyldes mange faktorer, men det er også nok noget af det, som vi i andre debatter om andre emner bliver nødt til at fokusere vældigt meget på.

Det er vigtigt, at eleverne får styrket deres selvtillid og selvrespekt, men det er også umådelig vigtigt, at de grundlæggende færdigheder bliver lært i skolen, og det er det, man skal gå videre med. Der skal være plads til alt det, jeg har nævnt her, men der er naturligvis ting, der kan sies fra, og det mener jeg ikke at vi skal være for fordomsfulde til også at debattere.

Der er for Dansk Folkeparti ingen tvivl om, at det, f.eks. at få elevpladser i dansk erhvervsliv, er svært i dag, fordi der bliver stillet større og større krav om, at man skal kunne nogle ting, og derfor er det selvfølgelig vigtigt, at de halvvoksne eller mere eller mindre voksne mennesker, der går ud af skolen, får de bedste muligheder for at komme ind i erhvervslivet eller andre steder, hvor de senere skal fungere. Vi skal have en langt, langt bedre folkeskole, det tror jeg godt at vi i hvert fald kan blive enige om.

Tiderne skifter hele tiden, og her gælder det naturligvis også om, at eleverne tilpasses samfundet, som det er i dag. F.eks. burde der være langt flere computere i folkeskolen – det var for mig at høre kun fru Addi Andersen fra Centrum-Demokraterne, som lige nævnte det i sin

ordførertale. Det er en vigtig ting for Dansk Folkeparti, for computere er fremtidens værktøj, og derfor bør kommende generationer gøres fortrolige med edb med tidssvarende udstyr.

Der er ingen tvivl om, at man under debatten i dag har kunnet konstatere, at der er meget store holdningsforskelle partierne imellem. Der er meget store ideologiske forskelle, når vi debatterer folkeskolen i Folketinget, og derfor har Dansk Folkeparti ikke spor imod ikke at være en del af folkeskoleforliget. Samtidig må jeg sige, at Dansk Folkeparti nærer et stort og inderligt ønske om, at de ikkesocialistiske partier får mulighed for og har flertal til en dag at gennemføre et fornuftigt folkeskoleforlig, hvor der nok er større enighed om, hvad man egentlig vil med folkeskolen. Jeg fornemmer nemlig ikke, at den tilsyneladende enighed, der trods alt er under denne debat imellem de partier, der i dag står bag folkeskoleforliget, reelt er til stede.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

I en debat, som nu har varet i snart små 3 timer, er det vel uundgåeligt, at der også ryger et par finker af panden. Det har også været tilfældet i dag, men ellers må jeg sige, at det har været en god dag for folkeskolen.

Samtlige partier naturligvis med nuancerede opfattelser slutter op om folkeskolen, om folkeskolens centrale betydning. Det er et godt udgangspunkt for alle videre bestræbelser, også for de mennesker, der i det daglige skal virke i folkeskolen, så jeg vil glæde mig over, at der kan konstateres denne enighed.

Så ved jeg godt, at når det gælder visse mål og visse midler, kan man konstatere forskellige opfattelser, men jeg har også bemærket i dag, at der har været mere moderate udtalelser om skolen og dens udvikling. Jeg synes, at vi i dag har undgået den skingre tone, som vi indimellem kan opleve i den offentlige debat, og det fortjener skolen. Jeg deler opfattelsen af, at skolen er bedre end sit rygte.

Jeg vil ikke gå ind og kommentere enkeltindlæggene, fordi der jo meget langt var enighed om det, vi gerne vil – også i overensstemmelse med dagsordenens udformning, som jeg allerede nu kan sige, at regeringen selvfølgelig kan stemme for – men jeg vil tage nogle enkelte af de temaer op, som er gået igen i næsten alle ordførerindlæggene og i en række korte bemærkninger.

Først er der spørgsmålet om de internationale undersøgelser, som jo har fået en meget domi-

nerende plads i debatten. Må jeg sige om læseundersøgelsen, som jo efterhånden ligger nogle år tilbage og bygger på en tilstand under en anden lovgivning, at vi efterfølgende har taget en lang række initiativer med henblik på at forbedre læseindlæringen. Derfor er det lidt ærgerligt, at den undersøgelse igen og igen trækkes frem som udtryk for skolens elendighed og så tit bliver det, der står tilbage i debatten. Det mener jeg ikke dækker situationen i dag, og det synes jeg er afgørende at få sagt.

Der er sket meget: Der er en ny lovgivning. Der er formuleret nye, centrale kundskabs- og færdighedsområder, som skolen og lærerne er forpligtet af, og der er, specielt når det gælder læseindlæring, taget en række initiativer. Jeg tror, vi er godt på vej. Så vil jeg i øvrigt minde om, at det står jo altså ikke ringere til, end at når børnene når op i den sidste del af folkeskoleforløbet, så er deres kundskaber og færdigheder på området nogenlunde svarende til dem, vi almindeligvis sammenligner os med.

Men det har vi ikke stillet os tilfreds med. Vi har ønsket, at dette skulle forbedres helt fra skolestarten. I Nordlæs-undersøgelsen, som ikke gik ud på at bekræfte, om det stod godt eller dårligt til, men gik ud på at undersøge og dokumentere, hvorfor det stod bedre til med læsefærdighederne i Sverige og i Finland, fik man den for så vidt ikke overraskende, men alligevel interessante konstatering, at det er perioden, før børnene starter i skolen, der er vigtig, når det gælder deres sproglige udvikling. Her ligger selvfølgelig helt oplagt en påmindelse til alle forældre og institutioner, som i øvrigt beskæftiger sig med børn forud for deres start i folkeskolen. Opgaven ligger altså før skolestarten, og opgaven ligger i en forbedret læseindlæring i skolen, og jeg tror personligt, at vi er godt på vej med alt det, der nu er i gang.

Med hensyn til matematikundersøgelsen, som er forholdsvis ny, og som bliver fulgt op af en række supplerende undersøgelser i de kommende år for at give os det bedst mulige fundament for også at tage nye mulige initiativer her, vil jeg godt for god ordens skyld sige, at det er en undersøgelse, der placerer Danmark nogenlunde i midten, lidt over gennemsnit, hvilket heller ikke jeg stiller mig tilfreds med. Vi skal selvfølgelig gøre det bedre. Vi skal blive bedre.

Men jeg advarer imod, at fordi undersøgelsen giver det resultat, så stiller man spørgsmålstegn ved dens valør. Det mener jeg ikke er rimeligt. Her er altså en undersøgelse, som jeg mener er

gennemført på et seriøst grundlag, som giver os nogle pejlemærker for, hvor vi skal sætte ind i den kommende tid, og som vi måske yderligere kan blive klogere på, når de supplerende undersøgelser foreligger.

Klassekvotienten har igen været til debat, og dér har vi i ministeriet den opfattelse – den har vi af gode grunde også i regeringen – at der i en række klasser ude over landet er plads til at øge antallet af børn. Det giver jo præcis mulighed for at øge investeringerne på andre områder inden for folkeskolen, og der er for så vidt intet i vejen for, at man også i de mindre klasser kan starte med en forholdsvis høj klassekvotient, under forudsætning af at man samtidig gennemfører de nødvendige støtteforanstaltninger. Det kan meget nemt vise sig at være en fornuftig ressourceudnyttelse og samtidig på længere sigt give gode resultater.

Der har været en diskussion om skoleledelsen, som jeg jo selv lagde op til. Det, jeg sagde, skal ikke forstås anderledes, end at den dygtige skoleleder er den skoleleder, der er i stand til at etablere et godt og konstruktivt samarbejde med sine medarbejdere. Men der er én, der skal have ansvaret, og der er én, der må gå i spidsen for, at det kan lykkes, og dér har skolelederen i kraft af sin stilling en særlig forpligtelse.

Det er også grunden til, at vi i Undervisningsministeriet har gennemført og fortsat gennemfører kursusvirksomhed og støtteforanstaltninger, som kan hjælpe skolelederen i den nye fremtidens skole til at løse den opgave, som givetvis er både anderledes og i en vis udstrækning også mere krævende, end den har været tidligere. Jeg mener, at vi også har er godt på vej.

En leder – hvad enten det er en skoleleder eller en leder i det private erhvervsliv – er en dårlig leder, hvis han blot sidder i toppen og dikterer. Så får man ikke glæde af medarbejdernes engagement i sagen. Det er samarbejde, der må være det bærende element, og skolelederen må inspirere til det, gå foran og motivere til, at det kan lade sig gøre.

Men skolelederen er jo ikke den eneste, der har brug for efteruddannelse i forbindelse med realiseringen af den nye folkeskolelov. Det har skolens lærere også i meget høj grad, og det er da grunden til, at vi har et meget omfattende efteruddannelsesprogram. Jeg har bemærket, at nogle har talt om, at der var behov for en ny organisering af efteruddannelsen, og det mener jeg faktisk vi allerede er i gang med. Den måde,

efteruddannelsesinitiativerne tilrettelægges på i dag, er anderledes end tidligere og på mange områder mere imødekommende over for den enkelte lærer, den enkelte skole og den enkelte kommune.

Jeg synes, vi kan glæde os over, at omfanget af uddannelses timer for lærerne har været stærkt stigende på det seneste. Det bekræfter forståelsen af betydningen af, at vi tilrettelægger efteruddannelse for medarbejderne. Men der er naturligvis en balance, vi skal søge at holde: på den ene side give disse muligheder for skolerne medarbejdere og på den anden side sørge for, at de også er til stede, så børnene kan blive undervist.

Der har også været debat om fagligheden kontra de almendannende aspekter af skolens virksomhed, og jeg mener, de to ting skal følges ad hånd i hånd. Vi skal selvfølgelig give børnene de grundlæggende kundskaber og færdigheder. Det har skolen altid gjort, det skal skolen fortsat gøre, og det står faktisk endnu tydeligere end før i den nye folkeskolelov, idet ministeren bemyndiges til – og har gjort det med forligspartiernes tilslutning – at udpege centrale kundskabs- og færdighedsområder inden for alle fag og alle obligatoriske emner. Der eksisterer altså en klar forpligtelse til at sikre det tilfredsstillende faglige niveau, men ved siden af har skolen en række andre opgaver at løse, og disse opgaver knytter sig først og fremmest til, som nogle har udtrykt det, at udvikle de menneskelige egenskaber og sætte dem i centrum.

Der er fremkommet en kritik, som jeg også er nødt til at give et par ord med på vejen. Den er kommet fra de økonomiske vismænd og fra Velfærdskommissionen, og det er selvfølgelig udsagn, som vi også skal tage seriøst i vores arbejde med udviklingen af folkeskolen. Men jeg er nødt til at sige, som jeg har gjort det før – vistnok oven i købet fra denne talerstol – at både vismændene og Velfærdskommissionen har set mere tilbage, end de har set fremad. De har i høj grad undladt at være opmærksomme på, at der er gennemført en ny folkeskolelov, som på en række områder lægger en helt ny linje for folkeskolens udvikling, og dette arbejde vil forhåbentlig lykkes.

Jeg vil for så vidt gerne takke for dagsordenen. Dens indhold svarer til det, der er vores intentioner og bestræbelser i Undervisningsministeriet, nemlig at fremme kvalitetsudviklingen i skolen og sikre nogle evalueringsredskaber, så vi hele tiden er i stand til at forbedre skolen og forbedre mulighederne for den enkelte elev.

Afsluttende vil jeg endnu en gang takke for det engagement og den forståelse for folkeskolens betydning, som er kommet til udtryk her i dag, og jeg har lyst til at citere K.E. Løgstrup, som for 12-13 år tilbage – altså på det tidspunkt, hvor vi indledte de første drøftelser om en reform af folkeskolen – udtrykte sit syn på sagen således:

»Skolens hovedopgave, dens vigtigste og sværeste opgave, er tilværelsesoplysning.«

Løgstrup skrev ved den lejlighed en artikel, der hed »Skolens formål«, og jeg synes, den indeholder en god påmindelse til både os herinde og det omgivende samfund:

»Det uoverkommelige ved at holde skole kommer fra det samfund og den kultur, vi lever i. Det betyder, at hvad der er mislykkedes mellem voksne indbyrdes, skal lykkes i lærerens forhold til børnene og de unge. Er det ikke urimeligt?«

Sådan spørger Løgstrup, og han fortsætter:

»Stilles der så ikke overdrevne fordringer til skolen? Man kunne lige så godt sige tværtimod. Forældre, det offentlige, erhvervslivet kan ikke forlange, at skolen skal være bedre end den kultur, som den får sit indhold og sine opgaver fra. Samfundet har den skole, det fortjener.«

Det er en understregning af, at vi alle sammen har et ansvar over for skolen og for at give skolens medarbejdere muligheder for at løse de opgaver, vi forventer de skal løse, og jeg synes, vi er kommet et godt stykke videre med den debat, vi har haft i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Anden næstformand (Henning Grove):

Som tidligere meddelt skal jeg udsætte afstemningen til Folketingets næste møde, tirsdag den 3. december 1996.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 81: Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion. (Beregning af bidrag for små arbejdsgivere m.v.).

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen). (Fremsat 20/11 96).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Hans Peter Baadsgaard (S):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Jens Peter Vernerisen, ikke kan være til stede, skal jeg fremlægge følgende:

Ændringerne i loven er en følge af, at der nu skal indbetales et forhøjet ATP-bidrag ved timelønnedes fravær under sygdom, og det vil efter den beregningsmodel, der anvendes i dag, medføre, at arbejdsgivere med kun én ansat kan komme i den situation at skulle indbetale bidrag til Arbejdsgivernes Elevrefusion. Da arbejdsgivere med kun én ansat ikke tidligere har skullet indbetale til AER, er dette lovforslag en opfølgning af loven om indbetaling af forhøjet ATP-bidrag under sygdom. Så enkelt er det.

Vi kan støtte dette lovforslag, så de forhold, der hidtil har været gældende på AER-område, fortsat kan være gældende: Selv om indbetalingen til ATP skulle overstige summen for en enkelt ansat, vil man fortsat være fritaget for at bidrage til AER, hvis man kun har én ansat, og det støtter vi.

Anders Mølgaard (V):

Det er såre logisk og naturligt, at Venstre altid vil støtte lovforslag, som gør livet lettere for bl.a. mindre selvstændige, og det er jo intentionen med dette forslag om ændring af AER-loven. Vi noterer også med tilfredshed, at ministeren giver håndslag på, at de administrative byrder for de små selvstændige bliver minimale.

Vi vil naturligvis få lejlighed til at høre bl.a. Håndværksrådet, DA og landbrugets organisationer om deres opfattelse af forslaget. Men som sagt kan vi naturligvis principielt støtte lovforslaget, og så må udvalgsarbejdet vise, om intentionerne med forslaget holder vand.

Frank Dahlgaard (KF):

Også Det Konservative Folkeparti kan støtte forslaget, selv om vi har lyst til at komme med et lille hjertesuk. Det er jo et utrolig bureaukratisk foretagende, hvor den ene lovændring fører en række andre med sig.

Men intentionerne om at lette tilværelsen for de helt små arbejdsgivere er selvfølgelig gode og rigtige, for en af de ting, som er betænkelige i samfundsudviklingen i Danmark, er jo, at der er så få, der starter en ny virksomhed og er igang-sætttere. I forhold til befolkningens størrelse er der færre i Danmark end i andre lande, og derfor må bestræbelserne gå i retning af at nedbry-